

PROSVETNI DELAVCI

LIST DELAVCEV V VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNIH ZAVODIH

LJUBLJANA, 21. DECEMBRA 1973
LETO XXIV. ŠTEVILKA 21

ŽIVLJENJE IN PAPIR

Govorim o papirju in nanj napisanih zahtevah, podatkih, poročilih, razčlenitvah in podobnem. Ne o živi pedagoški besedi, ki poučuje in vzgaja – o množici mrtvih besed, napisanih na papir in spravljenih v predale. Vsi vemo, da so mrtve

– in vendar se drug pred drugim sprenevedamo, igramo, kot da so žive, da je v njih ustvarjalnost. Negujemo jih, razmnožujemo, se sklicujemo nanje. Ob tem pa puščamo ob strani žive besede in žive ljudi. Mladino ali odrasle. Z vsemi ravnamo ena-

ko. Delamo se, da verjamemo, kako na papir napisana beseda že lahko spremeni povprečnega učenca v dobrega ali celo prav dobrega; kako na papir napisana statistika lahko spremeni nezadostno število prosvetnih delavcev v zadostno; varamo drug

drugega, da je z dobro sestavljenim poročilom o opravljenem delu opravljeno delo tudi v resnici dobro.

Govorimo in pišemo, kako v vseh naših vzgojno-izobraževalnih zavodih primanjkuje ne le denarja, pač pa predvsem časa in pedagoško usposobljenih ljudi za delo z mladino in tudi dobrega vodstvenega osebja. Kaj storiti? Razposlati kup nasvetov, formularjev, vprašalnikov, pravilnikov – in ko se ti izpolnjeni vrnejo, bo povsem drugače! Mnogo mnogo boljše, če že ne povsem dobro ali celo prav dobro. Kako zaupamo popisanemu papirju! Skoraj bi lahko rekli, da verjamemo v njegovo ustvarjalno moč. (Ne govorim o dobri literaturi temveč o zapiskih s sej, formularjih in podobnem.)

Na zadnji seji izobraževalne skupnosti SR Slovenije (v Ljubotomeru) je bila navzočim predložena tudi analiza zavoda za šolstvo SR Slovenije pod naslovom „Vodstveno osebje vzgojno-izobraževalnih organizacij v SR Sloveniji“. Mnogo papirja, skrbno popisanega, na temelju resničnih podatkov predstavljene razmere na Slovenskem. Ogromno dela, skrbi in truda (pohvalo zasluži sestavljalec Miro Lužnik ob sodelovanju Branka Robleka in Ajde Marušič-Pavšič), da je papir končno sam po sebi – črno na belem – dokazal, kako je brez moči in da ne rodi sadov. Ni ne hrana ne opora. Je samo fotografija razmer. Ta pa – sama po sebi – življenju ničesar ne doda; ga ne izboljša.

Tožimo in obsojamo, da vodstveno osebje v vzgojnih zavodih ni več to, kar je bilo: ne daje ognja vzgojiteljem ne strokovne opore učiteljem, ne zmore usmerjati dela strokovnih šol in gimnazij in tako naprej. Slabo kaže našemu vzgojno-izobraževalnemu področju, slabo naši mladini! Pošljamo jim navodila, formularje, pravilnike – vedno več in več. Zahtevamo, da jih izpolnijo in vračajo. Že bedak bi se ob tem nekaj naučil – kaj šele pedagoško razgledan človek. Razmere pa se kljub vsemu ne izboljšajo.

Listam po analizi, izdelani glede na razmere leta 1971/72 in prebiram, kaj trdi popisan papir:

– Problemi in težave vodstvenega osebja vzgojno-varstvenih zavodov:

„V anketi je od skupno 112 ravnateljev in pomočnikov nakazalo probleme in težave, s katerimi se pri svojem delu srečujejo, skupaj 53 ali 47,3 % vseh anketirancev. Največ pripomb govori o preveliki obremenjenosti ravnateljev in pomočnikov z administrativnim in organizacijskim delom, kar jim onemogoča intenzivnejše pedagoško delo z vzgojitelji in še posebej z novinci.

– Problemi in težave vodstvenega osebja osnovnih šol:

„V anketi je izrazilo probleme in težave, s katerimi se kot ravnatelj ali pomočnik sre-

V marsičem novo leto

Novo leto, ki je spet prišlo prej, kot bi želeli in prej ko smo opravili vse, kar smo si postavili za cilj v l. 1973, je priložnost, da postavimo nove cilje, pa tudi da izberemo sredstva in metode za njihovo uresničitev. Letošnji novoletni čas označuje intenzivne priprave za sprejem novih ustav – zvezne in republiških, ki skupaj z nekaterimi drugimi dokumenti ZKS (ZKJ) in skupščine SRS temeljito spreminjajo položaj, naloge in odgovornost prosvetnih delavcev.

Temeljni cilji in smeri naše nove ustavne ureditve veljajo nadaljnjemu utrjevanju in doslednemu uresničevanju samoupravnih družbeno-ekonomskih odnosov na vseh področjih družbenega dela. Delavci, združeni v temeljnih organizacijah združenega dela, imajo pravico, dolžnost in odgovornost za celoten družbeni razvoj. Dohodek, ustvarjen z delom, je materialni temelj samoupravljanja in enakopravnega položaja vseh delavcev, ki v združenem delu stopajo v medsebojna delovna razmerja in v razmerja enakopravnih subjektov, ko neposredno ali prek posebnih samoupravnih institutov sporazumevanja in dogovarjanja menjujejo svoje delo in zadovoljujejo svoje interese – brez posrednikov in razsodnikov. To pa je pot k resnični osvoboditvi dela, k njegovemu smislu in humanizaciji. Ta pot ne bo niti lahka niti kratka. Prosvetni delavci imajo v tem procesu dvojno nalogo. Najprej se morajo spremeniti sami. Misliti in delati bodo morali drugače. Dosedanje bolj ali manj uradniško ravnanje in usmerjenost na sredstva, ki jih je zagotavljala država, bo treba zamenjati s polno odgovornostjo delavca na določenem področju združenega dela, ki zadovoljuje interese drugih delavcev in tako ustvarja svoj dohodek ter svojo samoupravno pravico in odgovornost.

Druga naloga prosvetnega delavca izhaja iz njegovega poklica. Sledeč celotni vzgojno-izobraževalni funkciji samoupravne socialistične šole ima učitelj odgovorno nalogo oblikovalca prihodnjih samoupravljalcev, saj sta znanje in sposobnost izredno pomembna dejavnika uresničevanja socialističnih samoupravnih družbenih odnosov, tako za razvijanje ustvarjalnih pobud kakor tudi za uspešno samoupravno premagovanje namernih odporov vseh vrst nasprotnikov samoupravljanja in za razreševanje notranjih nasprotij. Tudi za prosvetnega delavca je pomembno, da deluje na področju materialne produkcije zaveden samoupravljalcev, saj je znano, da želja in potreba po znanju rasteta s stopnjo izobrazbe.

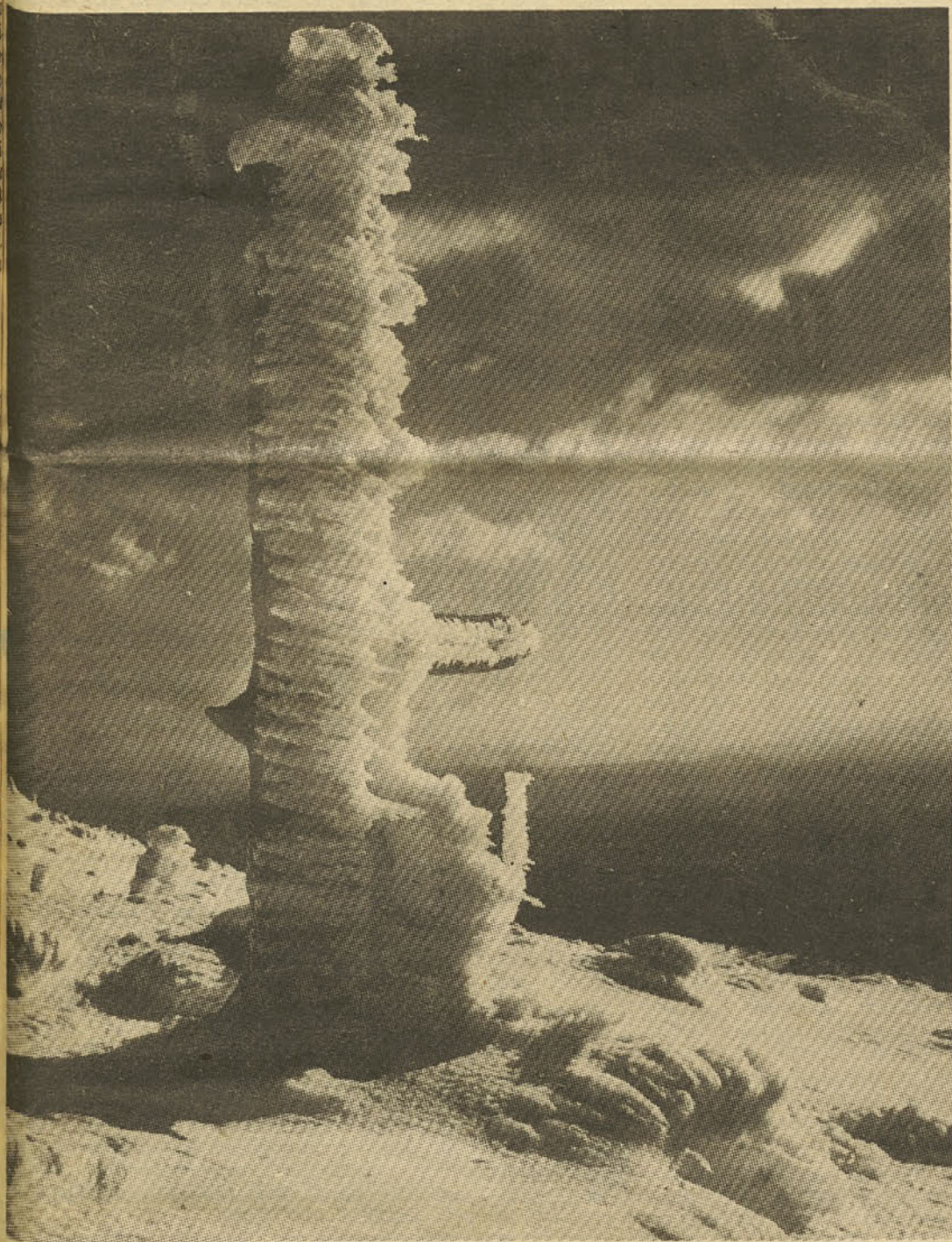
Da bo učitelj kos tem zahtevnim nalogam, se bo moral tako teoretično kot praktično usposablјati in dejavno vključiti v temeljne družbene procese in razvoj.

Prav prosvetni delavci sami si bodo morali prizadevati preseči stanovsko zaprtost in odtujenost. Le če so vključeni v celotno združeno delo, namreč lahko ustvarijo svojo resnično enakopravnost in samoupravljanje, v katerem ne bo več prostora za delitev na fizično in umsko delo, na proizvodnjo in potrošnjo, na kakršenkoli „mi“ in „vi“. Izpolnjevanje dolžnosti, ki jih imajo enakopravni partnerji drug do drugega, bo postopno odpravilo neskladje med nalogami in možnostmi, ki jih imajo prosvetni delavci, da bi izpolnili družbena pričakovanja. Družbeno vrednotenje prosvetnega delavca, ki je zaradi tega neskladja dobilo izkrivljeno podobo, bo tako ponovno vzpostavljeno. Prosvetni delavci pa morajo postati aktiven subjekt tega procesa. Vsi, ne le manjši del, kot je to sedaj. Nihče naj si ne želi in ne terja od družbe „pedagoškega mira“, ker pomeni le-ta osamitev in zaostajanje – želimo si dogajanje, „nemir“, ki pomeni življenje in razvoj.

To pa je le en kompleks zelo zahtevnih družbeno-političnih nalog prosvetnih delavcev. Tem se pridružuje še zbir pedagoških nalog, ki so prav tako zahtevne in terjajo odgovorno in težko delo. Mnogi sposobni prosvetni delavci so se vsega tega bali in si nezadovoljni izbrali drug poklic. Mislim, da niso ravnali prav pa tudi ne skladno s tradicionalnim optimizmom pedagoškega delavca, ki nam je zdaj tako zelo potreben in ki je prav zdaj, bolj kot kdajkoli, stvaren.

To so moja voščila za novo leto, ki bo v marsičem res že novo tudi glede ekonomskega položaja prosvetnih delavcev. Morda sprva še ne bo tako, kot si želimo in načrtujemo, vendar nam to ne sme vzeti volje in pripravljenosti, da vztrajamo z vso ustvarjalnostjo, z vsem znanjem, domiselnostjo in odločnostjo, v prepričanju, da uresničujemo revolucionarne družbene spremembe.

ELA ULRIH-ATENA

Vse najboljše: zdravja, moči in vztrajnosti želimo v novem letu našim sodelavcem, naročnikom in bralcem – skratka vsem, ki prebirajo naš list. Uredništvo in uprava. Foto: M. Kambič

POJASNILO

Na zboru delegatov podpisnic samoupravnega sporazuma za srednje šole (zbor je bil oktobra 1973) so nekateri delegati precej ostro kritizirali republiški odbor Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije oziroma njegovo predsedstvo, češ da je bilo – zato ker je zahtevalo predloge komisije gle-

de vrednotenja delovnih izkušenj – v kolektivih šol veliko negotovanja; da so bili mnogi prosvetni delavci materialno prikrajšani in da so nekateri zaradi tega celo zapustili prosvetno dejavnost. Da bi bili vsi prosvetni delavci pravilno obveščeni o tej problematiki, objavlja mo tole pojasnilo.

Izvršni odbor RO za šolstvo Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije je obravnaval prvi osnutek samoupravnega sporazuma za srednje šole 11. junija 1971. Na tej osnovi so bile 15. junija 1971 poslani skupni komisiji pripombe, v katerih je podano tudi stališče glede vrednotenja delovnih izkušenj. Pod točko 31 (str. 6 in 7) je zapisano tole: „Odbor meni, da je v samoupravnih sporazumih treba vrednotiti delovne izkušnje v skladu s stališči republiškega odbora, zapisanimi v Katalogu – 2. Odbor ocenjuje, da se leta delovnih izkušenj lahko uporabijo kot eno izmed meril

(Nadaljevanje na 2. strani)

(Nadaljevanje na 2. strani)

ISKRENE ČESTITKE

Za prihajajoče leto 1974 želimo vsem delavcem v vzgojno-izobraževalnih zavodih mnogo uspešnosti, uspeha in veselja ob delu!

Republiški odbor Sindikata delavcev družbenih dejavnosti in izobraževalna skupnost SR Slovenije.

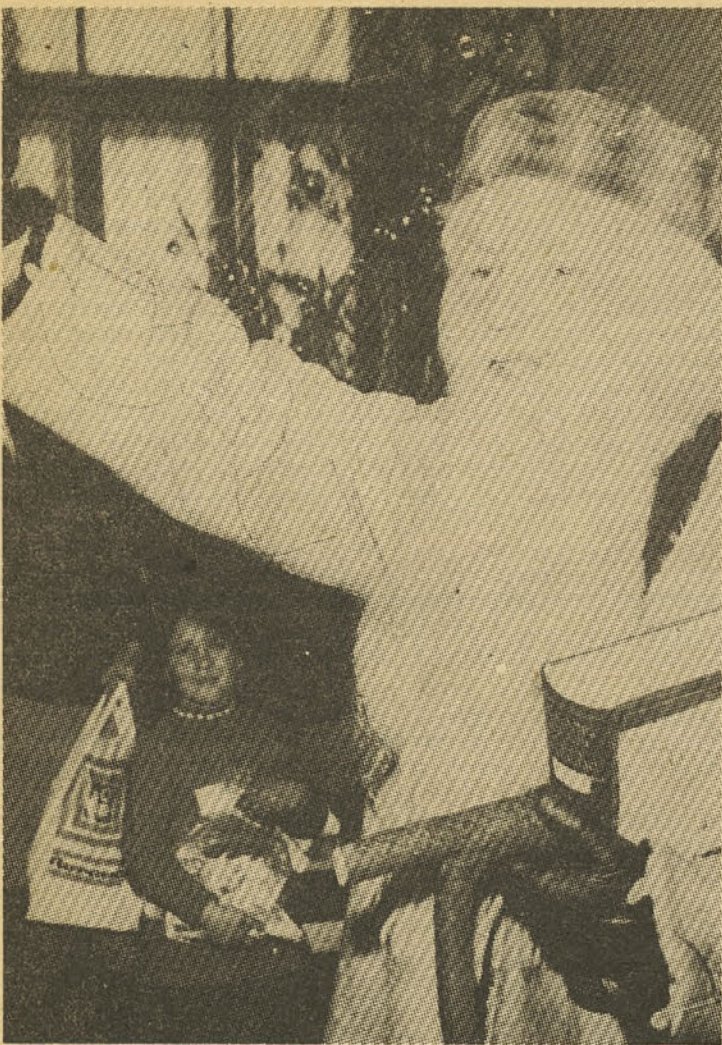

Foto: S. Teršek

- Vsem podpornim članom UPZ, vsem pevcem in prijateljem zbora iskreno čestitamo za novo leto 1974!
- UPZ Emil ADAMIČ vabi nove pevce v članstvo zbora!
- Postani aktivni pevec priznanega učiteljskega zbora Slovenije!

KULTURA JE ŽIVLJENJE

Ob zasedanju zbora občinskih delegacij Zveze kulturno-prosvetnih organizacij mesta Ljubljana v Šentjakobskem gledališču

Vse kaže, da je danes, ko se v svetu in pri nas razrašča najrazličnejše krize, „kriza duha“ končno vendarle v zatonu. Dobro desetletje diktature materialnih interesov nad kulturnimi se umika prevladi resničnih vrednot.

Začeli smo iskati globlji smisel življenja. Prav zato postaja vse bolj živa potreba in želja posameznika po kulturi in njenem uveljavljanju.

Spremenjeno stanje, ki je brez dvoma psihološko utemeljeno, je prišlo k kulturi zeleno luč. Celo desetletje se je kulturno življenje umikalo iz namenske grajenih prostorov, zrinili smo ga celo na hodnik, ob spremljavi znanega refrena: ni denarja... Kulturne domove smo ponekod spremenili v kašče, trgovine, da, celo v gostilne.

Zaradi našega odnosa do kulturnih dobrih in zaradi imperativa „imeti“ smo kulturo odtujili delovnemu človeku, kateremu je namenjena in pri katerem naj bi doživela svojo potrditev.

V vsakem človeku je želja po lepoti, ki jo išče v taki ali drugačni zvrsti umetnosti. Morda je v komu okrnela, zamrla ali pa se ni razvila, kot bi se lahko. Spodbuditi in razviti to nagajenje je naloga vzgoje. Ni dvoma, da so potrebni dolgotrajni napor, potrpljenje, strokovni nasveti, usmerjanje in spodbujanje. Nenehen boj proti škodljivemu posnemanju, kiču itd. je dolžnost vseh kulturnih delavcev. Množično uveljavljanje na področju kulture naj bo sinonim za kakovost, vendar za takšno kakovost, ki doseže najvišjo možno raven posameznikovih sposobnosti. Velikokrat zmotno (čeprav dobronamerno) uporabljamo izraza „diletantizem“, „amaterizem“ in jima pripisujemo pomen, ki ga nimata. Zabavo, razvedrilo in ljubiteljsko merimo s prezahtevnimi merili. Pri tem pozabljamo, da je vsak poskus amaterizma izraz človekove potrebe po sprostivni in želja po begu iz vsakdanjosti, kjer ni nikoli časa za človeka... Velikokrat pozabljamo, da so tudi poklicni kulturniki potrebni kritike... Hkrati zahtevamo po množičnem uveljavljanju na področju kulture se pojavljajo tudi zahte-

ve po boljši, širši in trdnjejši organiziranosti dela na vseh področjih življenja, pa tudi potrebe po načrtnem financiranju kulture.

To so misli, ki so se porajale ob bogatem delovnem programu zbora občinskih delegacij Zveze kulturno-prosvetnih organizacij mesta Ljubljana, ki se ga je udeležilo 73 občinskih delegatov iz petih ljubljanskih občin. Občinske delegacije so sestavljali predstavniki delovnih organizacij, krajevnih skupnosti, vzgojno-izobraževalnih zavodov in kulturnih društev.

Ob tej priliki smo poslušali svež kulturni program, ki so nam ga pripravili glasbeni oktet Gallus in člana Mestnega gledališča Alenka Svetelova in Tone Kuntner.

NA VSEH PODROČJIH

Preraščanje ZKPO iz društvene v družbeno organizacijo je našlo svojo potrditev razvoja v skladu z ustavnimi dopolnili že na zboru občinskih delegacij.

Delovni program je zajel pet poročil o problematiki s kulturnega področja, sledilo je delo po načelu skupinske dinamike. Štiri delovne skupine so po zavzetih razpravah izoblikovale svoje predloge, priporočila in sklepe. Poročila vodij skupin bi lahko prav na kratko strnili takole: Ustanovili bodo odbore za kulturo: v vseh delovnih organizacijah — to naj bi bila naloga sindikata, v krajevnih skupnostih, to naj bi naredile krajevnne organizacije SZDL in šolah. V krajevnih skupnostih bodo pridobili več osebja, ki bo skrbelo za hitrejši razvoj kulturne dejavnosti. Razmišljali bodo, kako zagotoviti interesnim skupnostim denar, potreben za razvoj kulture. Tudi prostorske probleme bodo reševali enotno. O kulturni politiki se bodo dogovarjali z delavci v delovnih

(Nadaljevanje s 1. strani)

nagrajevanja po delu. To pomeni, da je mogoče osebni dohodek na osnovi delovnih izkušenj avtomatično diferencirati le toliko časa, dokler delavec ni polno usposobljen za delo v normalnem obsegu in v normalni kakovosti... Zatem je podan predlog lestvice, ki je tolmačena takole:

„Ker pri vrednotenju delovnih izkušenj ne gre za dodatke k vrednosti delovnega mesta, temveč za diferenciacijo znotraj kolektiva, je treba zmanjšati vrednost točke za toliko, kolikor znašajo vsi pribitki za delovne izkušnje. Edino to je bilo takrat v skladu z veljavnimi republikanskimi predpisi. Poleg tega je odbor menil naslednje:

— zagotoviti je treba približno enotno vrednotenje delovnih izkušenj v vseh podobnih dejavnostih;

— čimbolj naj se uresniči družbeno načelo o delitvi po delu, tj. da je osebni dohodek odvisen predvsem od obsega in kakovosti dela in da zato po formalnih merilih (npr. delovna doba) ni mogoče razdeljevati prevelikega dela sredstev za osebne dohodke;

— minulega dela pri sedanjem načinu financiranja ni mogoče vrednotiti le z dodatki na leta službe, ker bi to pomenilo, da gredo plačevanje minulega dela in tudi problemi neustreznega vrednotenja pedagoškega dela v minulem obdobju izključno na račun mlajših učiteljev.

POJASNILO

Republiški odbor Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije bo predlagal odgovornim organom, da se vprašanje minulega dela razjasni za vse dejavnosti in tudi za šolstvo...

Sklepi seje predsedstva z dne 26. 7. 1971 vsebujejo glede vrednotenja delovnih izkušenj tole:

„Predsedstvo je menilo, da mora biti v sporazumu enotno urejeno vrednotenje delovnih izkušenj. Po podatkih, ki jih imamo na voljo, so namreč razlike med posameznimi šolami tolikšne, da pravzaprav ne bo mogoče zagotoviti niti minimalne enotnosti v nagrajevanju, če ne bo glede tega dosežen sporazum za območje republike...“

Glede vrednotenja delovnih izkušenj vztraja predsedstvo na določilih Kataloga — 2, ki so vsebinsko zajeta v predlogu izvršnega odbora in poslana komisiji dne 15. junija 1971.

Iz navedenih sklepov je razvidno, da je predsedstvo republiškega odbora Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije ob soglasju ravnalo po načelih družbenega dogovora ter po načelu nagrajevanja po delovnih dosežkih, kot je zapisano v Katalogu — 2 in Katalogu — 3. V Katalogu — 2 je zapisano tudi tole:

„... V sistemu delitve dohodka po opravljenem delu delovne izkušnje ne morejo biti avtomatična podlaga za osebni dohodek, ker je razlike v delovnih rezultatih med bolj ali manj izkušenim delavcem treba upoštevati pri oceni delovnih rezultatov. Ne glede na to pa je utemeljeno, da se za razlike med začetnikom in delavcem z optimalnimi delovnimi izkušnjami določijo tudi posebna merila, zlasti še za intelektualna dela,

ki jih ni mogoče natančno meriti...“

Poglejmo, kaj trdi o vrednotenju delovnih izkušenj Katalog — 3:

„Po določilih splošnega družbenega dogovora je h kalkulaturnim osebnim dohodkom mogoče prištevati le dodatke za posebne delovne razmere, sredstva za podaljšano in nočno delo ter dežurstva, sredstva za civilno pravna delovna razmerja in dodatke za vodilna delovna mesta. To pa pomeni, da se dodatki za delovne izkušnje ne prištevajo h KOD, temveč pomenijo diferenciacijo znotraj mase KOD.“

V dograjevanju sistema delitve pri nas skladno z ustavnimi dopolnili in predlogi novih ustav, ki vsebujejo določila glede vrednotenja minulega dela (glej predlog ustave SFRJ, temeljna načela II., drugi odstavek, ki se glasi: „Temelj teh odnosov je družbeno-ekonomski položaj delovnega človeka, ki mu zagotavlja, da s tem, ko dela s sredstvi v družbi lastnini in s tem, ko neposredno in enakopravno z drugimi ljudmi v združenem delu odloča o vseh zadevah družbene reprodukcije v razmerah in odnosih medsebojne odvisnosti, odgovornosti in solidarnosti, uresničuje svoj osebni materialni in moralni interes in pravico, da uživa uspehe svojega sedanjega in minulega dela in pridobitve splošnega materialnega in družbenega napredka...“) je bilo verificiranih več sporazumov, v katerih so izkazane delovne izkušnje kot element minulega dela, ki predstavlja sestavni del kalkulaturnih osebnih dohodkov. Zato je predsedstvo sklenilo predlagati vsem komisijam za samoupravne sporazume s

področja družbenih dejavnosti ki teh sprememb še niso predlagale, da to storijo čimprej, tem bo dosežena enaka osnova za obračunavanje kalkulaturnih osebnih dohodkov. Te predloge je verifikacijska komisija upoštevila in v začetku meseca decembra izdala ustrezne odločbe vsem, ki so te predloge dostavili.

Republiški odbor zato zavzema neutemeljeno kritiko na račun, hkrati pa obvešča pisnice tega sporazuma, da niso dalo soglasja tudi k tistem predlogu, ki ureja delitev osebnega dohodka, ustvarjenega tako imenovano lastno dejavnostjo, če je predlog vseboval merila delitve. Tak predlog poslale gostinske šole. Zanj se sicer zanimali tudi drugi pisniki, predlogov pa niso poslali. Menimo, da bodo udeleženci v nadaljnjem dograjevanju samoupravnih sporazumov upoštevali tudi to.

Sedaj so samoupravni sporazumi za vsa področja šolstva veljavni in verificirani skupno dodatki za minulo delo. Izobraževalni zavodi jih lahko uveljavijo za čas od 1. 7. 1973 dalje. Izobraževalne skupnosti in drugi dejavniki si prav sedaj zahtevajo, da bi zagotovili potreben denar za uresničitev sporazumov in za povračila dejavnosti, ki so jih zavodi opravili po sprejetih delovnih programih.

REPUBLIŠKI ODBOR

ŽIVLJENJE IN PAPIR

(Nadaljevanje s 1. strani)

čujejo pri svojem delu, skupno 306 ravnateljev in pomočnikov. (V Sloveniji je bilo v začetku leta 1971/72 171 samostojnih in 243 centralnih osnovnih šol, podružničnih 573.) Največ ravnateljev ugotavlja, da so preveč obremenjeni z upravno-administrativnim delom, ki je največje na področju finančnega poslovanja; zato imajo premalo časa za pedagoško vodenje šole.

Vodstveno osebje zavodov za usposabljanje otrok in mladostnikov z motnjami v telesnem in duševnem razvoju odgovarja, da ne more zadostljivo opravljati funkcije pedagoškega vodenja, ker so preobremenjeni s finančnim in administrativnim poslovanjem.

Vodstveno osebje poklicnih šol, štiriletnih strokovnih šol, gimnazij in domov izjavlja isto.

Predlog vseh: Poenostaviti finančno in upravno-administrativno delo vzgojno-izobraževalnih organizacij, četudi so za to potrebni revolucionarni ukrepi, in narediti vse, da bo vodstvena oseba predvsem (ne pa tudi) pedagoški delavec.

Takšno sliko je dala analiza leta 1971/72. Od takrat smo v vzgojno-izobraževalne organizacije poslali množico skrbno sestavljenih navodil, formulirjev — razmere pa se niso izboljšale. Mnogi so zaradi tega zelo začuden in celo — jezni!

NEŽA MAURER

OBVESTILO

Naročnike in obralce obveščamo, da bo izšla novoletna številka PROSVETNEGA DELAVCA zaradi nepredvidenih ovir v tiskarni šele 18. januarja 1974.

UREDNIŠTVO

TEMELJ ZA DOGOVARJANJE

Na tiskovni konferenci, ki jo je organiziral sekretariat za informacije IS SR Slovenije, je republiški sekretarka za prosveto in kulturo, članica IS SRS, tovarišica Ela Urlih-Atena odgovarjala novinarjem na vprašanja o nalogah in pomembnosti družbenega dogovarjanja in o programih samoupravnih interesnih skupnosti v letu 1974. Opozorila je na velik pomen, ki ga ima tak način dogovarjanja o splošni in skupni porabi v naslednjem letu. Neposredni proizvajalci — delavci bodo torej sami odločali ter vplivali na program in delo raznih dejavnosti. Njihova dolžnost nas obvezuje, da jim pri tem pomagamo: da bodo znali izraziti svojo voljo in se zavedali svoje odgovornosti. Dobra mora spoznati vso problematiko — možnosti ter potrebe posameznih dejavnosti. Le tako bodo namreč sposobni oblikovati take odločitve, ki bodo zagotovile dosleden razvoj ter hitrejšo odpravljanje neenakosti na vzgojno-izobraževalnem področju.

Uveljavljanje družbenega dogovora kot edinega določila ob odločanju o vseh vsebinskih nalogah celotnega načrtovanja družbene porabe so nam pravzaprav narekovala izkušnje, ki smo se jih nabrali ob podpisovanju in izvajanju družbenega dogovora zgolj o višini osebnih dohodkov. Tako odločanje je obenem tudi najbolj demokratičen način, kar jih je bilo doslej. Ker je ob taki nalogi delavčeva zavzetost nujno potrebna, so izvršni svet, SZDL, sindikati, gospodarska zbornica in vse samoupravne interesne skupnosti sodelovali na pokrajinskih posvetih, kjer so se srečali delavci kot proizvajalci ter porabniki posameznih storitev. Doslej je bilo v Sloveniji šest takih posvetov, sledili pa jim bodo še podobni dogovori v občinah ter delovnih kolektivih. Na posvetih, kjer so sodelovali vsi predstavniki občinskih skupščin in delegacij gospodarstva posameznih regij, je bilo nujno obravnavati temeljno izhodišče za družbeno dogovarjanje. Tu je na vseh področjih treba upoštevati

predvsem globalna ekonomska razmerja, ki jih IS predvideva v letu 1974, in sklep, da bo v prihodnjem letu rast proračuna nižja od rasti skupne porabe.

Ustaljeno načelo proračunskega financiranja, načina, ki se ga bo treba v prihodnjem letu povsem otrešiti, pa posebno težko premagujejo posamezne dejavnosti s področja kulture in izobraževanja. Morda zgolj zato, ker se premalo zavedajo, da kako pomembne zadeve gre in da je edino po taki poti mogoče narediti konec večnemu razdeljevanju področij na produktivna in neproduktivna. Odslej bodo z velikimi začetnicami zapisana gesla uskladitve vseh želja z možnostmi. V prihodnjem letu torej uresničujemo novo ustavno načelo, ki daje delavcu resnično odgovornost, da sam razpolaga s presežnim delom. To pa je uresničljivo le ob največji poučenosti. Če se povrtno na programski izhodišču, ki so temelj za družbeno dogovarjanje na področju družbenih dejavnosti, povejmo, da so v njih vsebovane vse obvezne in izbirne naloge, pa tudi razvojni načrt. Seveda so bili ti programi že prej usklajeni v interesnih skupnostih. Na voljo so podatki o osebnih dohodkih, izračunani po veljavnem samoupravnem sporazumu, za materialne izdatke pa je predvideno povzemanje po podatkih zavoda za cene in za statistiko; za socialne datatve je predvideno povečanje življenjskih stroškov.

V prednostnem redu naložb so na prvem mestu naložbe v srednje šolstvo in domove. Omeniti je treba tudi priprave za izgradnjo obeh akademij ter telesno-kulturnega središča. Okrepiti bo treba tudi temelje znanstveno-raziskovalnega dela in temeljito poskrbeti za razvoj manj razvitih občin.

B. M.

RAZŠIRJAJTE SVOJ LIST!

TEA DOMINKO

KAJ JE KRIVA OSNOVNA ŠOLA?

(Razmišljanje po testiranju)

Konec oktobra. Prvi skupni pedagoški sestanek na gimnaziji. Mnogo staršev iz mesta in okolice je do zadnjega kotečka napolnilo veliko dvorano.

Že po uvodnih besedah so bili starši razočarani, zaskrbljeni. Zvedeli so namreč, kako šibko ali nezadostno znanje so prišli učenci iz svojih osnovnih šol. Profesorji sedaj osnovno razmišljajo, kje in kako naj začno s ponavljanjem, kajti na tem področju ne morejo graditi. Kriva je torej osnovna šola! Tako kategorično izrečene izjave smo slišali tudi pozneje na razrednih sestankih. Večina staršev je bila vendar osnovni šoli naklonjena, saj je osem let tesno sodelovala z njo. V tem kratkem času pa je vse podrlo. Starši, med njimi tudi mnogi učitelji, so se pogledovali in niso vedeli, kaj

so pri tem krivi, ali kaj lahko zdaj izboljšajo.

Te izjave pa niso obrekovanje osnovne šole, saj niso izmišljene. Podkrepljene so z dokazi, ki so izraženi v odstotkih. Tako porazne odstotke pa je rodilo testiranje konec septembra. Testirani so bili učenci prvih razredov, da pokažejo, kakšno znanje so prinesli iz osnovne šole in to iz slovenskega, tujega jezika in matematike. Vprašujemo se, kako so bili ti testi motivirani, saj so se učenci že učili snov za tisto leto. Učenci so vedeli le, da teh ocen ne bodo upoštevali, čeprav je jasno, da je treba test ovrednotiti, sicer je brez pomena. Ne trdim, da so pisali slabše, če so vedeli, da ne bodo ocenjeni za svoje delo. Kakšna ura ponavljanja, nekoč smo se učili, da je to osnova za trdno znanje, bi gotovo pozi-

tivno vplivala na rezultate. Ko pa so dijaki zvedeli za splošne in tako jalove rezultate, so upravičeno podvomili v delo osnovne šole tudi tam, kjer so na vseh delovnih mestih zaposleni starejši in ustrezno izobraženi praktiki.

Nihče ne opravi svojega dela tako temeljito, da ga ne bi mogel še bolje. Tudi osnovna šola pri svojem delu ni izčrpala vseh možnosti za boljše uspehe. Učitelji tudi nismo tako naivni, da bi želeli celovito zaščititi drug drugega, kadar je kritika upravičena in vodi k izboljšanju odnosov ali uspehov. Takšne obtožbe pa so vendarle boleče in žaljive, zlasti če jih izrečejo stanovski tovariši.

Mislim, da se upravičeno sprašujemo, komu in kako je koristilo to testiranje. Če bi ob-

tožena osnovna šola dobila vsaj en izvod testa in tudi rezultate, bi vsaj vedela, kje je njeno delo pomanjkljivo in bi to lahko popravila.

Nismo in ne moremo biti proti preverjanju našega dela, vendar menimo, da bi bili uspehi neprimerno boljši, če bi učence testirali pred koncem šolskega leta še na matični šoli, kakor je bilo to nekoč. Učenec bi bil v svojem okolju psihično bolj umirjen in zbran. Zdaj pa smo vpliv novega okolja in pozabljanje kot normalen duševni proces-zavrgli.

Novi osnutek zakona o osnovni šoli že predlaga, da razredov v osnovni šoli učenci sploh ne bi ponavljali. Kakšni bodo uspehi na gimnaziji tedaj? Morda bodo uvedli zopet sprejemne izpite? Bomo imeli posebno pripravljalnico za gimnazije? Ker imajo tako obsežen učni načrt, prav gimnazije najbolj kritizirajo naše delo.

Zavod za zaposlovanje že nekaj let testira naše učence z že ustaljenimi in preverjenimi testi. Njihove ocene se skoraj povsem ujemajo z našimi. Priznati sicer moramo, da se vrine v gimnazijo tudi precej takih učencev, ki jim niti zavod niti šola ne priporočata tega vpisa. Vendar zaradi tega osnovna šola še ne zasluži takšnega nezaupanja. Od kod pa imajo potem svoje odličnjake, kako je mogoče, da je zdaj ob prvi konferenci prvi razred izdelal z 90 %?

Komu naj naprti krivdo osnovna šola, ko dobi slabe učence? Naj začnemo kritizirati že vrtec in malo šolo ali celo starše? Kakšne rezultate bi pokazali maturantje gimnazij, če bi jih po štirih mesecih testirali iz teh treh predmetov na višjih ali visokih šolah?

Kako vplivajo takšne in podobne izjave na učence, starše in prihodnje učitelje?

Testi so prinesli v naše srednje in osnovne šole pedagoški nemir. Namesto da bi iskali skupno pot za reševanje vzgojnih problemov, si jemljemo še tisti ugled, ki nam ga je javnost še pustila. Globoko človeško razumevanje, tesnejše sodelovanje in usklajevanje učnih načrtov ter pomoč z znanjem in izkušnjami bogatih pedagogov bi nas lahko zbližali in okrepili zrahljane vezi. Tako bi bilo naše delo lepše in svojo energijo bi trošili v korist generacij, ki so nam zaupane. Z dobro voljo in pedagoškim optimizmom bi lahko uskladili svoje korake in hodili po trdni poti.

-dič-

SLAVICA MENCIN

Portreti

Tovariš, ki zatrjuje, da ni v sorodstvu z opico.

DELOVNI PROGRAM UPZ EMIL ADAMIČ

V letu 1974 bo UPZ Emil Adamič usmerjal svoje delo po naslednjem programu:

Temeljito se bo pripravil za svečani program ob 50-letnici svojega delovanja.

Člani zbora si bomo prizadevali zbor še bolj pomladiti in pripraviti dovolj ustreznih pevcev; ti bodo nadomestili člane, ki bodo — tako namreč predvidevamo — po opravljenih slavnostnih koncertih v letu 1975 zapustili zbor. Povečati moramo število pevcev z dolenjskega, primorskega in ljubljanskega območja.

Zbor pa čakajo še mnoge dodatne naloge in obveznosti — priprave na to, da bo dostojno proslavil svoj jubilej. Naštudirati moramo izbran program za štiri slavnostne koncerte v Trstu, ki je rojstno mesto zbora, v Ljubljani, Mariboru in v Celju. Ob tem jubileju bomo izvedli koncerte v že omenjenih mestih in v vseh večjih krajih Slovenije. Zbor bo izdal zajetno brošuro v 3000 izvodih. V vseh večjih mestih Slovenije in v Trstu bomo pripravili razstave o delovanju zbora. Našo širšo javnost želimo seznaniti s smotri delovanja zbora in tako dati

zboru javno družbeno priznanje. Taka priznanja si zaslužijo tudi številni aktivni pevci, ki sodelujejo v zboru že od leta 1952, trije pa celo iz predvojnega časa. Ti člani zbora so jedro zbora in tudi nosilci raznih akcij, ki jih zbor prireja. Zbor bi rad izdal gramofonsko ploščo svojih reprodukcij.

Vsako leto ima zbor določeni skupno 22 dni pevskih vaj. Vaje so lahko samo v zimskih mesecih in v letnih šolskih počitnicah ter enkrat mesečno ob sobotah in nedeljah. Redno prihajanje na pevske vaje je težavno in tudi drago. Članom zbora bi radi povrnili vse stroške. Ker so naši pevci na terenu vedno bolj zaposleni, je za vsako vajo težko zagotoviti 100 % udeležbo. Kljub težavam si bomo prizadevali, da bomo svoj program v celoti izvedli.

Pri našem delu nas podpirajo skoraj vse slovenske osnovne šole kot redne podporne članice, pomagajo pa nam tudi: republiška izobraževalna skupnost Slovenije, občina Ljubljana-Center, kjer je sedež zbora, in nekateri posamezniki. Vsem iskrena hvala!

JAKA MAJCEN

MARKSIZEM V NAŠEM ŽIVLJENJU

ŠOLA IN RELIGIJA

Pod tem naslovom je izdal zavod za šolstvo SR Slovenije lani zbornik razprav. Pisci so naši znani in priznani strokovnjaki s področja vzgoje, filozofije in sociologije. Naj naštejemo imena: Franc Jerman, Marko Kerševan, Esad Čimić, Zdenko Roter, Tine Hribar, Gozard Kušej, Štefica Bahtijarevič, Spomenka Hribar in Renata Mejak.

Bilo bi zaželeno in idealno, če bi knjigo lahko pozorno prebral vsak naš prosvetni delavec — primerjal dognanja s svojo vsakdanjo prakso, ter tako izpolnjeval svojo vzgojo. Vendar je to — predvsem zaradi pomanjkanja časa — za marsikoga težko. Zato se je naše uredništvo odločilo, da bo objavilo v nekaj nadaljevanjih izseke in odlomke iz razprav. Upamo, da bodo tudi ti prispevali svoj delež k napredni vzgoji.

Temelj vsakega kritičnega mišljenja je vsaj od Descartesa sem metodični dvom. Torej ne dvom v smislu pesimističnega ali celo nihilističnega zanikovalstva, skepticizma, ampak dvom kot preizkušnja trditve v njihovih kontekstih. Je pa to seveda včasih tudi dvorezno orodje, ki ga je treba znati prilagoditi predmetu raziskovanja.

Če hočemo šolsko definirati resnico, bomo preprosto dejali, da je resnica ujemanje med mislijo in predmetom te misli. To pomeni, da je resnica na strani človeka, na strani njegove zavesti.

Ker je življenjski nazor in z njim tudi svetovni nazor privatna stvar vsakega posameznika,

je dolžnost pedagogov, da posredujejo takšno filozofsko konceptualizacijo znanosti, ki najbolje pojasnjuje smisel znanosti in vedenja.

Figurativno gledano, bi lahko rekli, da je objekt religije vse, kar je na robovih človekovega sveta, bodisi da so ti robovi pravzaprav temelji (življenje samó, osnovne vrednote, predstave o svetu, produkcijski načini, jezik) bodisi meje (smrt, trpljenje) bodisi robovi „odprtini“, kjer v človekov svet vdira jo neobvladljive in ogrožajoče izjemne sile.

Po Kantu je morala dejstvo praktičnega uma in moramo zato verovati v svobodo, ki je pogoj za njeno možnost.

Ko se človek ravna po svojih nagnjenjih, tedaj — po Kantu — skrbi za svojo srečo; če se ravna po moralnem zakonu, potem

mu gre za krepost. Najvišji cilj vsega moralnega je uresničitev najvišjega dobrega, ki je v združitvi sreče in kreposti. Ker smo vselej v razkolu med tistim, k čemer smo nagnjeni, in tistim, kar smo dolžni storiti, se v stvarnem življenju sreča in krepost nikoli ne moreta združiti.

Družba je toliko bolj moralna, kolikor ljudi ne zavezuje k moralnemu vedenju, temveč jih k takemu vedenju spodbuja in jim ga omogoča. Načelo „Ne ubijaj!“ človeka moralno degradira, kadar služi transcendentni instanci (božanskemu zakonodajalcu) in ni glas neposredne zavesti. Pri tem ni treba izhajati iz a priori dane človekove narave, ki je dobra ali slaba. Dobro in slabo v celoti nastajata v družbenem življenju, ki prevzema tudi svoje moralne vidike. Moralen ali nemoralen človek dolguje svojo avtonomnost — naj bo še tako bleščeča — predvsem svojim družbenim staršem, ne pa biološkim roditeljem. Zapoved „Ne kradi!“ se dviga na raven moralnega zakona

na samo v tistih družbah, v katerih imajo nekatere osebe pravico, da kradejo: privatna lastnina je legalna oblika kraje. Temu ustrezno se zahteva, naj ne kradejo, le od tistih, ki bi jih lahko okradli ali pa so jih že okradli.

Iz dela Abrama Terza:

„Lepo je biti dober, piti čaj z marmelado, gojiti cvetje in ljubiti, biti mil in filantrop. Toda koga ste rešili, kaj na svetu ste spremenili — vi nedolžni starci in babe, ki jih je humanizem napravil za egoiste in ki ste si, groš za grošem, pridobili mirno vest in si zagotovili prostorček v sirotišnici na drugem svetu?“

To je opis morale teistov. Tale pa je namenjen ateistom: „Mi pa nasprotno nismo želeli rešitve zase, pač pa za vse človeštvo. Namesto sentimentalnih žalostink, osebnostnega izpolnjevanja in sprenevedanja v prid lačnim smo se lotili poplavljanja celotnega sveta po najboljšem vzorcu, kar jih je

kdaj bilo — po vzoru bleščečega cilja, ki je prihajal k nam.

Da bi nikoli več ne bilo zaporov, smo zidali nove zapore. Da bi ne bilo več mej med državami, smo se obdali s kitajskim zidom. Da bi v prihodnosti delo bilo počitek in razvedrilo, smo vpeljali prisilno delo. Da ne bi nikoli več prelili niti kaplje krvi, smo ubijali, ubijali in spet ubijali.“

Če presojamo po teh mislih teistično moralo, je imel Marx popolnoma prav, ko je napadal družbena načela krščanstva, v katerih središču sta individuum in onostranstvo. Ironija zgodovine je hotela, da je ena izmed oblik socializma (stalinizem) na neki način sprejela onostransko (filozofija prolongiranja ciljev) in — v imenu družbene skupnosti, ki jo je krščanstvo zamenjalo — ustvarila kult osebnosti, natančneje: kult brezosebnosti! To je zlobna karikatura socializma, ki pa, žal, ni brez podlage v družbeni realnosti nekaterih družb. Pokazalo se je, da je prihodnost lahko moloh, ki je svoje lastne otroke.

ČIM BOLJE SE BOMO POZNALI

Tudi z malo denarja se da veliko narediti

Že nove šole zahtevajo redno vzdrževanje, da bi lahko čim dlje kljubovale zobu časa, starejši pa povečini terjajo več kot samo redno vzdrževanje; pod težo let ukrivljeni stropi zahtevajo hitre in učinkovite posege.

Šol, ki bi z razpadajočimi stropi obetale učencem slehemo šolsko uro najhujše, vsaj na območju novogoriške temeljne izobraževalne skupnosti ni. Je pa med njimi precej takih šol, ki so potrebne temeljite preureditve.

Temeljna izobraževalna skupnost v Novi Gorici nameni vsako leto precej denarja za preureditev posameznih šol svojega območja. Kljub temu pa je še vedno veliko takih zgradb, ki opominjajo na nevarnost. Za vse šole hkrati ni denarja. Na kanalskem območju so skoraj vse šole kolikor toliko preurejene, nekoliko slabše pa je z nekaterimi šolami v Goriških

Brdih pa tudi v Ozeljanu in Grašiču.

Ko bo dokončno zgrajena celotna mreža osnovnih šol na novogoriškem območju, bodo zagotovo našli več denarja tudi za šole, ki so potrebne preureditve.

Kot že rečeno, temeljna izobraževalna skupnost v Novi Gorici že vrsto let namenja vsa razpoložljiva sredstva za preureditev tistih šol na svojem območju, ki so najbolj dotrajane. Čeprav je denar v te namene mnogokrat zelo skopo odmerjen, pa mnogi ravnatelji šol s pomočjo krajevnih skupnosti in mladinske organizacije iz malo denarja naredijo veliko: zavzeto se trudijo, da so popravila v redu, predvsem pa ceneje narejena. To pa veliko pomeni.

TONE URBAS

Tajnica temeljne izobraževalne skupnosti v Novi Gorici NORMA BIZJAK. — Foto: T. Urbas

TEMELJNA IZOBRAŽEVALNA SKUPNOST NOVA GORICA

Podružnične šole ostajajo brez učiteljev in učencev

Skoraj v sleherni slovenski občini imajo veliko skrb s šolanjem otrok iz oddaljenih krajev. Bolj ko je območje občine geografsko razvejano, tem manjša je naseljenost; razdalje postajajo težko premostljiva ovira. Na območju temeljne izobraževalne skupnosti v Novi Gorici, ki zajema Goriška Brda, Soško dolino, Banjsko in Trnovsko planoto, Spodnjo Vipavsko dolino, del Krasa in širše območje Nove Gorice, si že nekaj let vztrajno prizadevajo urediti primerno šolsko mrežo.

Za klopi enajstih centralnih osnovnih šol, 25 podružničnih osnovnih, ene samostojne osnovne in ene posebne osnovne šole na območju novogoriške temeljne izobraževalne skupnosti sede vsak šolski dan le nekaj manj kot 6000 učencev. V Začetku letošnjega šolskega leta so v Goriških Brdih začasno ukinili dve šoli, ker je bilo premalo učencev. Zaradi enakih vzrokov je prenehala delati tudi podružnična šola v Zavrhu pri Kanalu. Tudi učiteljev manjka!

„S tem ko začasno ali trajno ukinemo neko šolo na našem območju,“ pravi tajnica novogoriške temeljne izobraževalne skupnosti NORMA BIZJAKOVA, „moramo hkrati s prešolanjem otrok poskrbeti tudi za prevoz učencev. Otroci se vozijo z rednimi avtobusi, le osnovna šola v Dobrovi v Goriških Brdih ima svoj avtobus. Bojijo pa se, da bo ostal neizrabljen, kajti sofer D kategorije že nekaj časa ni nič kaj navdušen nad svojimi mesečnimi prejemki.“

Iz zadreg, ki nastajajo zaradi pomanjkanja učiteljev v oddaljenih podružničnih šolah, nas največkrat rešujejo upokojeni učitelji.

Medtem ko so mnoge šole na našem območju, predvsem tiste po oddaljenosti in hribovitosti vaseh prazne, so skoraj vse šole v dolini in v večjih naseljih prenatrpane. Menda je osnovna šola v Novi Gorici, ki je največja na našem območju, celo ena največjih šol v Sloveniji. Letos ima v 48 oddelkih kar 1348 učencev in učenk. Kljub temu hodi veliko učencev iz Nove Gorice v

šolo v Solkanu. Tako mora biti, saj bi sicer morali v novogoriški osnovni šoli že zdavnaj uvesti še tretjo izmeno pouka. Prav zaradi prostorske utišenosti so učenci novogoriške šole prikrajšani za marsikatero šolsko dejavnost. Na vse šole se je posrečilo z velikim naporom organizirati le dva oddelka podaljšanega bivanja, in sicer samo za učence prvega in drugega razreda.“

— In kako ste se odločili, da boste vse te nevšečnosti reševali v prihodnjih letih?

„Že letošnjega maja so se občani krajevnih skupnosti Nova Gorica, Solkan in Kromberk na referendumu odločili za samoprisepek, ki naj bi ga zbirali tri leta. Zbrani denar bo namensko uporabljen za graditev osnovne šole v Solkanu in vzgojno-varstvenega zavoda v Novi Gorici. Denar za gradnjo nove šole do tretje gradbene faze, stala bo v Novi Gorici, bomo zbrali z družbenim dogovorom o stanovanjski graditvi s splošnim gradbenim podjetjem v Novi Gorici. Na temeljih družbenega dogovora bomo zgradili tudi enega izmed treh vzgojno-varstvenih zavodov; tem se bodo v prihodnje pridružili še nekateri vzgojno-varstveni zavodi v Desklah, Braniku, Dornberku, Šempasu, Kojskem, Prvačini in drugod. Tudi za predšolske otroke ni dovolj prostora. Deset ali enajst vzgojno-varstvenih zavodov, kolikor jih imamo na našem območju, je spričo sedanjih potreb odločno premalo. Samo v Novi Gorici smo morali letos zavrniti približno 200 prošenj za sprejem predšolskih otrok v vzgojno-varstvene zavode. Menim, da se na območju naše temeljne izobraževalne skupnosti prav dobro zavedamo teh težav. Skušamo jih čim bolj omiliti. Vsakemu otroku na našem območju bi radi zagotovili brezskrbno in varno otroštvo, vsem šolarjem pa najboljše možnosti za šolanje. Take, kakršne pač zahteva sodobna šola, pa najsi bo ta visoko na Banjski ali Trnovski planoti, v hribih nad Sočo ali pa tu v dolini, v neposredni bližini Nove Gorice!“

TONE URBAS

Precej drugače

Na zadnji letošnji skupščini temeljne izobraževalne skupnosti v Kranju so člani sprejeli tudi predlog o podelitvi višjih štipendij dijakom srednjih šol ter študentov višjih in visokih šol. Najpomembnejše je, da so pri določanju štipendije posameznim štipendistom spreminili vsa tri merila, po katerih so do sedaj določali višino štipendije: osnovo, ki se določa po letnikih, lestvico družinskega dohodka in dodatka za učni uspeh.

Dijakom srednjih šol so namenili štipendije med 400 in 480 din, študentom višjih in visokih šol pa med 480 in 650 din. Dohodek na družinskega člana in učni uspeh sta prilagojena tako, da najbolj ustrezata najboljšim študentom iz socialno šibkih družin.

Ugotovili so, da so bile dotedanje štipendije kranjske temeljne izobraževalne skupnosti spričo naraščajočih življenjskih stroškov le premajhne, čeprav so na drugih območjih Slovenije še sedaj precej nižje kot v Kranju. Če je dohodek na družinskega člana manjši od 500 din, tako so sklenili na skupščini, se osnova štipendije poveča kar za polovico. Štipendija

se poveča le za deset odstotkov od osnove tedaj, če znaša prečni dohodek na člana družine do 1000 din.

Odlični dijaki srednjih šol bodo prejeli dodatek od 100 do 220 din mesečno, odvisno od letnika, medtem ko bodo študenti višjih in visokih šol dober, prav dober in odličen uspeh prejeli od 260 do 500 din dodatka. Po teh na novo sprejetih merilih bodo dobili študenti socialno šibkih družin prejeli mesečno od 1000 do 1300 din, vendar v poprečju okoli 850 din; poprečne štipendije dijakov srednjih šol bodo okoli 580 din, najboljši pa bodo lahko dobili 830 din.

STE ŽE PORAVNALI NAROČNINO?

Za varno pot v šolo

Nihče ne ve natančno, koliko učencev naših šol v letošnjem šolskem letu ni prišlo srečno v šolo. Usoda, za katero se največkrat skriva malomarnost voznikov motornih vozil, samo hipec neodločnosti ali poguma, je v trenutku prekinila mlado življenje. Pod kolesi avtomobilov so ugašala. In žal ugašajo še danes, čeprav so mnoge šole naredile pri pouku prometne vzgoje in kasneje v prometnih krožkih, prav vse, kar je bilo mogoče.

Vendar, če je pouk prometne vzgoje preprečil vsaj eno žrtev, ohranil vsaj eno mlado življenje, je že opravil svoje poslanstvo. Nenehna prometna vzgoja naših najmlajših šolarjev je že preprečila marsikatero družinsko tragedijo, posebno še tam, kjer prečka šolsko dvorišče (in takih primerov je v Sloveniji že veliko) cesta prvega ali drugega reda.

Tudi učenci-miličniki ali prometniki, kot jih ponekod imenujejo, ki skrbijo pred začetkom in ob koncu pouka za varen prehod učencev čez cesto, so s svojim delom veliko pripomogli k varnejši vsakodnevni poti učencev v šolo in nazaj proti domu.

-tu-

Tudi ta dva „miličnika — prometnika“ sta s svojim vestnim delom obvarovala učence in voznike marsikaterih nevšečnosti. Foto: T. Urbas

Novogoriško osnovno šolo, ki je po številu vpisanih učencev med največjimi šolami v Sloveniji, obiskuje v tem šolskem letu kar 1348 učenk in učencev. Foto: T. Urbas

TEM BOLJE BOMO DELALI

SLUŽBA JE KONČANA — ŠOLSKA VRATA OSTAJAJO ODPRTA

UČITELJSKA POT SILVE BENČINA

Zadnja leta se je upokojilo veliko učiteljev, ki so učili v težjih, a najpomembnejših gospodarskega, političnega, kulturnega razvoja Slovenije. Učitelji so gospodarsko krizo krivice v stari Jugoslaviji, svetovno vojno in hitre spremembe v novi Jugoslaviji. O položaju in pomenu slovenskega učiteljstva med NOB govori knjiga „Svobodi do črti je služil vaš glas“, kjer so opisani kratki življenjepisi dvestopetdesetih učiteljev in profesorov — slavistov, ki so žrtvovali življenje v NOB.

Mnogo pa jih še živi. Bili so učitelji in buditelji ljudstva za okupatorju. Ti učitelji se naj poslavlja od službe, z njim, da bo mlajša generacija nadaljevala delo z enako uspešnostjo in požrtvovalnostjo, kot so ga opravljali oni. Delovni kolektiv osnovne šole Dekani se je poslovil od učiteljice Silve Benčine. Upokojena je.

Silva Benčina se je rodila v Metodi. Obiskovala je slovensko osnovno šolo Cirila in Metoda. Oče, Slovenec, je bil narodno osvoboditelj, zato je med fašizmom izgubil službo. Družina se je preselila v Ljubljano.

Silva Benčina je diplomirala za učiteljico leta 1936, a ni dobila službe, ker je bilo tedaj mnogo učiteljev brez zaposlitve. Dve leti se je preživljala s štrikanjem po družinah. Leta 1938 je odšla s sošolko Tončko Metelko na prvo službeno mesto v Makedonijo.

Vsakemu učitelju ostane prvo službeno mesto najbolj v

spominu; tudi Silva se ga najraje spominja. Prvič je uresničevala ljubezen do učiteljskega poklica po vzoru Anice Černejeve, ki je bila njena profesorica na učiteljski šoli.

Nemško okupacijo je dočakala pri Sv. Marku pri Ptuj. Nemci so jo pregnali v Ljubljano pod italijanske okupatorje. Med vojno je službovala v različnih krajih na Dolenjskem, po vojni pa se je vrnila na osnovno šolo Sv. Marka (Markovci).

Leta 1947 je prebrala razglas, kako zelo potrebujejo učitelje na Primorskem, toda prehrana ni urejena, pa tudi stanovanj ni. Ni se ustrašila. Tri leta je bila upraviteljica na osnovni šoli Maribor. Leta 1950 je odšla na osnovno šolo Dekani, kjer je koveček, ki jo je dotedaj zvesto spremljal, zamenjala za urejeno in stalno bivališče. Tu je po petintridesetih letih vestnega dela pričakala upokojeve.

Silva Benčina hrani vse pohvale, ki jih je dobila od različnih organizacij RK, ZPM, še posebno pa ji je pri srcu pohvala, ki jo je dobila leta 1969 za kulturno-prosvetno delovanje od Zveze kulturno-prosvetnih organizacij Slovenije. Hrani pa tudi slike in razglednice, ki so jih pisali njeni nekdanji učenci, saj občutek, da jo učenci spoštujejo in se je spominjajo, zbrise marsikateri grenak trenutek.

Delovni kolektiv osnovne šole Dekani želi svoji kolegici lepo življenje v pokoju, pa tudi to, da bi še kdaj pomagala reševatičasne kadrovske probleme na šoli.

IVANA ŠVAB

UČITELJICA ANTLOGA TONČKA

Ko bi ji rekel: „Tončka, pri-nesi sliko, dali te bomo v časopis,“ bi se najbrž pošteno raz-hudila, zakaj Tončka je skromna, preskromna za vsako pohvalo, dasiravno si je v 36 letih pedagoškega dela zaslužila zlato medaljo.

Že v stari Jugoslaviji je maturirala v Mariboru, tri leta je čakala na službo, potem pa je učila v Solčavi, Lokah pri Taboru, v Grižah in kar 26 let v Gotovljah, kjer je tudi doma. Povedati moramo, da je bila poleg učiteljice še knetice, gospodinja, delala je skoraj pri vseh društvi in organizacijah, bila je izvrstna šepetalka pri igralski družini.

Njena prva dolžnost pa je bila vedno šola. Poučevala je tako rekoč v vseh razredih, še posebno pa se je izkazala kot elementarka. Bila je izvrstna učiteljica, vedno se je strokovno izpopolnjevala in svoje znanje nesebično predajala mlajšim. V domačem kraju si je težko pridobiti sloves dobrega učitelja. Tončki se je to posrečilo, ker je bila strokovno močna in vedno pripravljena pomagati tudi zunaj šole.

Še nekaj moramo povedati. V vsej dolgi službeni dobi ni niti dneva izostala, bolniških dni ni poznala. Vitalnost je ohranila do zadnje šolske ure. Ob upokojitvi je bila še res čvrsta in zdrava, kar je pri prosvetnih delavcih izjemno. In preden se je poslovila od šole in kolektiva, je rekla: „Če me boste kdaj potrebovali, me kar pokličite, še sem pripravljena delati, delo v šoli mi je bilo v življenjsko razvedrilo in nikoli v nepotrebno breme.“

Da, Tončka ANTLOGA je bila prava ljudska učiteljica, od nje smo se vsi, ki smo z njo v šoli živeli, dosti koristnega naučili, med drugim tudi to, da moramo biti med seboj resnični tovariši in si pri pedagoškem delu nesebično pomagati.

Tončka, dolga je vrsta mladih državljanov, ki so bili v 36 letih v tvoji pedagoški obravnavi in si v njih pustila plemenito sled, lepo število pa je tudi nas, tvojih delovnih sotovarišev, ki ti kličemo: „Čila in zdrava uživaj zaslužen pokojniko, šolska vrata pa ti bodo vedno na stečaj odprta. Hvala!“

-dk-

UČENCE MORAMO IDEJNO PRIPRAVITI IN USPOSOBITI ZA ŽIVLJENJE

(Ob izidu letošnje 5. številke revije Vzgoja in izobraževanje)

Uvodnik pod naslovom Kaj je posebni družbeni pomen izobraževanja je tokrat prispevala dr. Aleksandra Kornhauserjeva. Avtorica seznaja bralce s pomembnostjo izobraževanja za razvoj, z načrtnim programiranjem vsebine vzgojno-izobraževalnega procesa, usklajenosti izobraževanja kot dejavnosti posebnega družbenega pomena ter odnosi učitelj-učenec; pri tem jasno poudarja, da učenec ne sme biti le objekt, temveč soustvarjalec vzgojno-izobraževalnega procesa.

O novih družbenoekonomskih odnosih na področju izobraževanja, ki jih prinašajo nova zvezna in republiške ustave, razpravlja dr. Avgustin Lah.

Milan Kučan je tokrat prispeval dragoceno gradivo Idejno politična izhodišča nove ustave. Avtor v dokaj obširni obravnavi seznaja bralce z vsemi osnovnimi komponentami, ki jih prinašajo nova zvezna in republiške ustave. Sestavek bo dobrodošel vsakemu pedagoškemu delavcu.

Zelo aktualen je prispevek Borisa Lipužiča Utrjevanje vzgojne funkcije socialistično angažirane šole. Avtor govori o rezultatih, ki so bili doseženi v zvezi z družbenimi dokumenti na področju vzgoje in izobraževanja, o nadaljnjih prizadevanjih pri krepitvi vzgojne funkcije šole, razpravlja o nekaterih vidikih idejnosti vzgojno-izobraževalnega procesa ter družbenopolitični aktualizaciji programa življenja in dela šole. V svojih izjavah jasno poudarja, da je naša pomembna naloga, da moramo učence idejno pripraviti in usposobiti za življenje v naši samoupravni socialistični družbi. Ob tem opozarja, da moramo strniti naše sile za dosled-

no uresničenje vzgojne funkcije šole na marksističnih idejnih temeljih.

O izenačevanju razvojnih možnosti za predšolske otroke razpravlja Nuša Kolar.

Nedvomno zelo dragocena je analiza o vodstvenem osebju na gimnazijah, ki jo je pripravil Miro Lužnik. V analizi se zrcali vsa dejavnost vodstvenega osebja na gimnazijah; s temi problemi pa bi prav gotovo morali biti seznanjeni vsi gimnazijski kolektivi.

O matematičnem znanju učencev v drugem razredu osnovne šole piše Ana Tomič. Iz analize je mogoče ugotoviti uspešnost formativne spremljave matematičnega znanja učencev v drugem razredu osnovne šole.

Prav zanimiv je prispevek Marije Jalen Kulturne dejavnosti učencev srednjih šol. Nuša Dragan razpravlja o Predšolskih otrocih in filmu.

Zelo dragocen in skrbno izdelan je sestavek Danice Marion Skupinski pouk v učni praksi. Avtorica nas seznaja z bistvom skupinskega pouka, govori o pripravi učencev na ta pouk, organizaciji skupin, izbiri snovi ter o metodični strukturi skupinskega pouka.

Učitelji zgodovinskega pouka bodo prav gotovo veseli prispevka Tomaža Webra Ekskurzija — sredstvo popristnjenja odnosov učencev do ljudske revolucije.

Za neposredno prakso bo prav gotovo vsem učiteljem dobrodošel prispevek Jurija Gartnerja o magnetofonih.

Revija prinaša še mnogo drugega, takega, kar bo lahko s pridom uporabil vsak pedagoški delavec pri svojem delu.

DRAGO NOVAK

NOVE STROKOVNE KNJIGE

1. Izbrana poglavja za družbeno-moralno vzgojo. Ljubljana, Zavod za šolstvo SR Slovenije 1973.
2. Jože Valentinčič: Osnove andragogike. Ljubljana, Dopsna delavska univerza 1973.
3. Borut Šali: Osnove psihologije. Ljubljana, Dopsna delavska univerza 1973.
4. Nastava fizike, hemije i biologije u osnovnoj školi. Beograd, Zavod za osnovno obrazovanje i obrazovanje nastavnika 1973.
5. Uputstva o rasterečenju i osavremenjavanju nastave u osnovnoj školi. Beograd, Institut za istraživanje i razvoj obrazovanja 1973.
6. Vladimir Janković: Slobodno vrijeme u suvremenoj pedagoškoj teoriji i praksi. 2., proš. izd. Zagreb, Pedagoško-književni zbor 1973.

Prvi pouk. Z retrospektivne razstave Petra Kocjančiča.

MLADINSKA KNJIGA predstavlja NOVO SERIJO SLOVENSkih MLADINSKIH ENCIKLOPEDIČNIH IZDAJ

MLADI VEDEŽ

dragocena pomoč pri širjenju splošnega znanja — odgovori na tisočera vprašanja — bogate barvne ilustracije — ugodna cena

Splošni leksikon:

KAJ? ZAKAJ? KAKO? OD A DO Ž

Odkritja in raziskovanja:

OD VIKINGOV DO ASTRONAVTOV

Razvoj tehnike:

OD KAMNA DO RAČUNALNIKA

Kultura:

OD PESMI DO FILMA

IZŠLA JE PRVA KNJIGA

KAJ? ZAKAJ? KAKO? OD A DO Ž

To je leksikon v pravem pomenu besede.

Gesla, ki jih je več kot 2000, so urejena po abecednem redu, pojasnjuje jih 560 barvnih slik, med katerimi so pregledni barvni zemljevidi celin, pokrajin in držav, na koncu pa še stvarno in imensko kazalo s 3860 gesli. Besedila je napisalo 17 znanih slovenskih strokovnjakov s posameznih področij. MLADI VEDEŽ OD A DO Ž je neprecenljive vrednosti za otroke od 9. do 15. leta! Knjiga obsega 285 strani velikega formata in je uvodna knjiga za iskanje še podrobnejših podatkov za posamezna področja, ki bodo obravnavana v naslednjih knjigah slovenske mladinske enciklopedije:

OD VIKINGOV DO ASTRONAVTOV izide spomladi 1974

Odkritja in raziskovanja so privlačna snov, ki draži domišljijo in povečuje znanje. Knjiga prinaša najzanimivejše in najvažnejše podatke o odkritjih od najstarejših obdobij do današnjih dni: odkritje Amerike, raziskovanje Azije in Afrike, osvajanje severnega in južnega tečaja, osvajanje najvišjih gora, podmorska raziskovanja in osvajanje vesolja. Številne barvne ilustracije dopolnjujejo besedilo, po preglednih zemljevidih sledimo potem raziskovalcev, na koncu knjige pa se seznanimo še z njihovimi biografijami. Knjiga ima okrog 300 strani, od tega preko 200 barvnih ilustracij. Pripravi jo je prof. Tomaž Weber.

OD KAMNA DO RAČUNALNIKA A, izide konec leta 1974

Enciklopedičen pregled bo pokazal predvsem tisti del tehničnih dosežkov, ki predstavljajo povečanje človekovega zaznavanja na eni strani in povečanje človekove sposobnosti na drugi strani. V prvem delu bodo opisani tisti dosežki, ki omogočajo človeku opazovanje naravnih zakonitosti in povečujejo njegove sposobnosti, v drugem delu pa bodo opisani dosežki, s pomočjo katerih človek posega v naravo in s tem vpliva na razvoj civilizacije. Knjigo bo sklenilo poglavje o pogledu na prihodnost. Pripravi jo dr. Marko Vakselj.

OD PESMI DO FILMA

A, izide v letu 1975

V četrti knjigi mladinske enciklopedije bo obravnavana duhovna stran našega življenja. Srečali se bomo z literaturo, filmom, plesom, arhitekturo, upodabljanjem umetnostjo.

ENCIKLOPEDIČNE IZDAJE

MLADI VEDEŽ

SO ODLIČNI PRIPOMOČKI, PO KATERIH BODO Z VESELJEM SEGALI TUDI ODRASLI BRALCI. KOMPLET VSEH 4 KNJIG MLADEGA VEDEŽA STANE V PREDNAROČILU 560 din. Ta cena velja do 15. oktobra 1974, odplačate pa jo lahko v 10 obrokih po 56 din.

Posamezne knjige bodo dražje.

PRVA KNJIGA MLADI VEDEŽ OD A DO Ž stane 170 din.

Knjige lahko naročite v vseh knjigarnah, pri zastopnikih in poverjenikih v šolah, pri akviziterjih ali neposredno pri Mladinski knjigi, prodaja šolam, Ljubljana, Titova 3.

Mame so se zbrale v Moravčah

Prosila sem jo za naslov kake rejniške družine, pa mi je socialna delavka Lebarjeva hitro rekla: „Kar v Moravče pride, štirideset rejnic boste dobili skupaj!“ Pa sem šla ...

Hladen in meglen dan je bil, eden prvih v decembru, in v zvoniku je zvonilo, ko sem šla proti moravski šoli. Ozrla sem se po okoliških pozdovih, po njivah, ki jih je že pobelil sneg, in naenkrat sem začutila v zraku nekaj domačega, kot vonj po svežem kruhu. Tod okoli so torej domovi malih rejnikov, najdenčkov, zapuščenih otrok — domovi, ki že petdeset let dajejo toplo besedo in varno zavetje vsem tistim, ki bi sicer ob besedi „mama“ ostali praznih rok ... Pa sem se zamislila: kaj nisem tudi jaz ena tistih, ki žive v tej dan, obremenjen z drobnimi problemi in vprašanji, ki mi ne pustijo, da pogledam čez ograjo, tja, kjer je tudi življenje — le malce bolj skrito očem?

Ko sem stopila mednje, so se mi nasmehnile, in ko sem sedela zadaj za njimi, so me včasih pogledale; pa ne zato, ker bi bile začudene, češ: kaj pa vendar ti delaš med nami? Bile so pravzaprav vesele vsakogar, ki je želel prisluhni odkriti, preprosti besedi o „njihovem“ otroku.

Da, prav zaradi teh „njihovih“ otrok so se zbrale. Vsi vemo, koliko ljubezni so sposobne dajati preproste, kmečke žene, pa tudi to, da je vzgoja otrok iz dneva v dan zahtevnejša — še posebno vzgoja tujega otroka, obremenjenega včasih s podedovanimi slabostmi, še večkrat pa s posledicami težkih razmer, v kakršnih je otrok nekaj časa odrasčal. Zato je zanje, za te „mame“, Društvo rejnic in rejnikov Slovenije priredilo večdnevni seminar: da se bodo lažje približale otrokovemu čustvenemu svetu, da se bodo seznanile z vplivi okolja na otroke, pa z osnovami zdrave prehrane in vzgojo otroka sploh.

Navajeni smo seminarjev in predavanj, na katerih poslušalci tiho sede in ne sodelujejo. Tu je bilo drugače: beseda jim je stekla, tako da je seminar izvilnel v pogovor. Oživel so otroci, ki so bili do zdaj samo izvilne na papirju socialne delavke: otroci pijancev, prostitutk, duševno zaostalih staršev, nezakonski, otroci staršev, nesposobnih za vzgojo. In oživel so tudi tisti starši, ki sicer kdaj pa kdaj obiščejo svoje otroke, vendar pa le-ti dobro čutijo, da je prava mati tista, ki jim obriše objokan obrazek, tista, ki jih stisne v varen objem, tista, ki jim pove pravljico, kadar jim je dolgčas; tega pa ne more nadomestiti nobena še tako pisana žoga, noben še tako svetli kajoč se prstanček, noben še tako velik avto, s katerim se pripelje — morda že dvajseti „oče“, pa tudi gostilna, kamor tak oče ali mati tako rad pelje svojega otroka, ne ...

Prav tu pa se pravzaprav začne težka pot, po kateri morajo iti rejnice. Kljub vsemu je treba povedati otrokom, da je nekje druga mama, le ona je „prava“ mama, in da je rejnica „teta“, povedati, da ima „prava“ mama otroka rada, pa čeprav nikoli ne piše — ne piše, ker ne utegne; in da pogosto misli nanj, čeprav ga je le enkrat samkrat prišla pogledat.

To povedati otroku, je umetnost. Ampak bogato plačana umetnost! Kajti ta otrok bo prav dobro vedel, da ni sam, da je nekje, pa čeprav na koncu sveta, nekdo, o katerem lahko reče: „Tam je pa moja mama.“

MARJANA VONČINA

PIŠE:
SILVO TERŠEK

NAŠ "ZAKAJ"

„Naj bo karkoli; nočem postati kmet niti miličnik niti učitelj. Rad se oziram proti obzorju svojih možnosti. Hočem vedeti, kje stojim, zakaj stopam po razbrazdani cesti, ko bi vendar lahko čutil pod nogami asfalt. Prijatelji imajo posebna merila za človekovo vrednost; z rokopisom ali strojem so udarjena na plačilni kuverti. Pod visoko dvignjeno zastavo družbeno pomembnih ostajamo manj ali celo nepomembni. Človek je svoje sreče kovač! Tudi resnica pride na breg, prek katerega ni mostu — vsaj v bližini ne. Volja je tudi potrpežljivost.

Pravzaprav sem res hotel postati učitelj. Zdi se, da sem premalo spoštoval našo učiteljico, našega profesorja. Kdo ve, kolikokrat nam je poudaril, naj si izberemo kakršenkoli poklic, samo učiteljskega ne. V njegovih besedah smo zaslužili poklicno ljubosumnost. Učiteljica in profesor — oba sta dandanes upokojena... bančna uslužbenca.

Mladost je norost, ki skače, kjer je most! Tudi strohnjenega pregovora se moraš oprijeti, ko se vračaš s pogreba. Pokopali so ga — idealizem. Morda je prav

tako; ljudje so se bojevali z idealizmom, toda ne za idealizem...

Znanec iz kavarne, ob skodelici črne kave brez smetane. Kulinarčni izrazi, bo rekel nekdo. Raje v kavarni, kakor na cesti. Sam svoj gospod, brez družbenih obveznosti. Udriha čez politiko in trdi, da je sicer apolitičen. V banko ga niso sprejeli. Počakati mora na razpis. Tam bi se počutil kakor v šolski zbornici; stari znanci in o denarju bi govorili. Rad bi prišel v enega višjih nadstropij v poslopiju. Čutil bi se pomembnega. Najhuji je občutek nepomembnosti. Na pleča ti nalagajo družbene obveznosti in ko se premakneš, te nihče več ne opazi. Navadiš se dela, tudi brezbriznosti. Toda človek ni kos bukovega lesa, po katerem je mogoče brezbrizno udarjati, ga oblikovati, ne da bi natančno vedel, kaj pravzaprav želiš. Vse to in še marsikaj vedo tudi nekateri drugi tovariši. Kje tiči naše šolstvo? Celo za razmišljanje ostane prosvetnemu delavcu malo časa. In zakaj bi razmišljal? V glavi in še kje bi začutil bolečine.

Rad zahajam na podeželje. S kmeti obračam besede in pod nogami čutim življenje. Ker poznam kmečko življenje, ne bi rad postal kmet. Stiri stoletni boj za kmečko pravdo dobiva v današnjem trenutku jasnejše oblike. Dejanja so končno zastavljena v „bazi“. Kmet sam bo odločal o svojem delu in o dosežkih tega dela. Ne bo objekt v sistemu nekega mehanizma.

Toda kateri kmet bo lahko postal resnični samoupravljavec? Prav gotovo ne tisti, ki je za hrbtnom pustil domačijo, se

napil družbene brezbriznosti, opravičil s razočaranjem in odšel v ustrežnejši poklic...

Učitelj in kmet? Nekaj skupnega imata, čeprav sta tudi na podeželju dandanes oba manj pomembna, kot sta bila nekoč. Učitelj in kmet? Oba delata od

natančno vedela, koliko osebnega truda in koliko požrtvovalnosti je v njih. Kmet je pač kmet; naj dela, kot je delal stoletja. Kljub vsemu živi boljše kot marsikdo v mestu. In pozimi se mu godi kakor medvedu, ki se potopi v brezskrbno spanje.

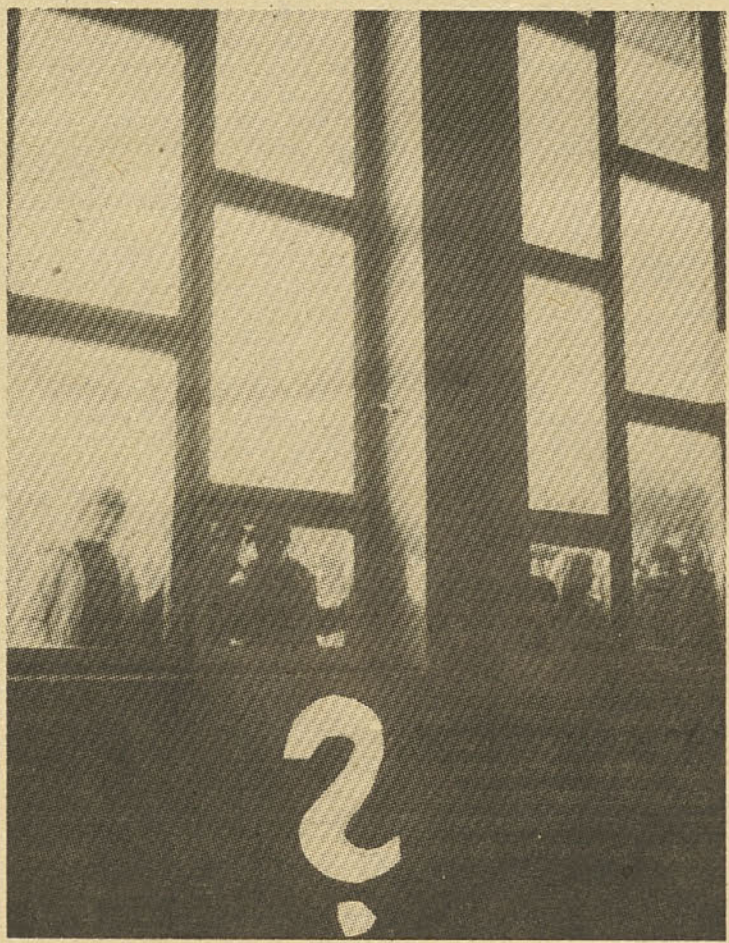

Foto: S. Teršek

jutra do poznega večera. Pridelek na polju lahko pokvari ali uniči slabo vreme. „Pridelek“ v šoli lahko pokvari ali uniči čas in okolje. V obeh primerih ostajata kmet in učitelj brez moči. Družba se „okorišča“ z njihovimi „proizvodi“, ne da bi

Učitelj je učitelj in naj poučuje našo mladino. Kljub vsemu je njegovo življenje boljše kot življenje marsikoga. In med počitnicami in med prostimi dnevi se lahko počuti kakor upokojeni general...

Sicer pa, v obeh primerih je

družba nekaj izboljšala in to ni „pesek v oči“. Kaj pravzaprav želita?

Odpraviti carinske omejitve za kmetijske stroje in šolska učila. Pospešiti preusmerjanje kmetij in posodobiti učne načrte. Ne ostati na repu tehnološkega in znanstvenega napredka! Pomagati hribovskim kmetijam in hribovskim šolam. Omočiti vsakemu kmetu normalne možnosti za delo in vsakemu učencu primerne možnosti za učenje — razvijanje umskih in fizičnih sposobnosti. Odpraviti torej razlikovanje!

Koliko tistih, ki končajo gimnazijo s pedagoško smerjo, pride čez določeno obdobje za šolske katedre? Kaj smo pridobili z ukinitvijo učiteljskih? Koliko blokov z učiteljskimi stanovanji smo zgradili?

Stanovanjsko vprašanje je dandanes resen družbeni problem, ki ga šole same ne morejo reševati. Toda rešiti ga bo treba. Brez dvoma bi smeli trditi, da bi z rešitvijo tega problema v marsičem rešili problem pomikanja učiteljev.

V razpisih piše: učitelj mora imeti tele pogoje... prav tako mora imeti moralne, idejne in družbeno-politične lastnosti. Zdi se, da kljub vsemu precej dobro vemo, kaj se od učitelja pričakuje. Kaj pa sme učitelj zahtevati, katere pogoje lahko postavi, da njegov delovni dan ne bo obremenjen z življenjskimi nujnostmi?

Tudi svoje, vzgojno-pedagoško delo je lahko razvednotiti. Človek je spoštovan, dokler

spoštuje samega sebe. Prosvetni delavec včasih na to pozablja. Spominjam se.

Upravnica vzgojno-varstvene ga zavoda je imela izredno vit socialni posluh. Brž ko skozi okno opazila tega ali onega, ki je prihajal po svojem otroka, je opozorila vzgojiteljico: „Glej, da mu boš res gospod inženir!“

Mlada vzgojiteljica je misljala. Naj pomeni ta „spod“, da je njegovo delo vredno od njenega? V zavodu ki je temelj družbeno-politične vzgoje prihodnjega samoupravljalca, enakovrednega v praksi in delu, ki ga bo opravljal, je močan zametek socialnega razlikovanja.

Nekatere bolezni se zahito širijo. Okuženi del je treba odstraniti. V takem meru so odveč resolucije, nam govori, kavarinski pomen in strah pred „višjo silo“. Vse začenja pri temelju, pri slehemu posamezniku. Treba samo znati postaviti upravičene zahteve, treba je biti neprečunljiv in odločen. Naše vzgojno-izobraževalne ustanove vrata, skozi katera stopa podoba naše družbe. Ne sme in more nam biti vseeno, kdo stopil čez prag in kdo je na in oni strani teh vrat. Prav tako kot bi nas moralo resnično zanimati, zakaj je ta ali oni izstopil iz Zveze komunistov, bi morali vedeti za vsak „zakaj“ učiteljevega boga iz prosvetne stroke. Obravnavati bi ga morali kot organizacijski in družbeni politični problem. Ni človeka naša družba, ki bi ne bil pomemben; ni tovarš, za katerega se ne bilo vredno zanimati. Sme nam biti vseeno, če priskoči: naj bo karkoli; nočem postati kmet niti miličnik niti učitelj!

Sodobna pota vzgoje in izobraževanja

PIŠE: DR. ANA KRANJC

Temeljne organizacije združenega dela in permanentno izobraževanje

PRVI POJAV KONCEPTA O PERMANENTNEM IZOBRAŽEVANJU

O permanentnem izobraževanju so prvi spregovorili Francozi. Tako ohranja še do danes termin svoj prvobitni smisel in ga v drugih jezikih tudi ne prevajajo. Semantične razlike za uporabo istega izraza v drugih jezikih pa so vnesle precej zmede v to, kaj naj bi pomenil izraz „permanenten“ pri izobraževanju. Tudi pri nas pogosto zamenjujemo pojem permanentno izobraževanje s pojmi: izobraževanje odraslih, dopolnilno izobraževanje, povratno izobraževanje, izobraževanje na daljavo, izredni študij, izobraževanje ob delu itd.

Prvič se je permanentno izobraževanje pojavilo v razpravi andragogov leta 1960 na II. svetovnem kongresu andragogov v Montrealu. Sklenili so, naj bi se izobraževanje odraslih razvijalo v smislu permanentnega izobraževanja. To je bilo prvo opozorilo javnosti, kakšne nove potrebe po izobraževanju nastajajo v sedanjih družbah. Od takrat je minilo že precej let. Razvoj, ki je sledil na področju izobraževanja, naj bi zabeležil III. svetovni kongres andragogov leta 1972 v Tokiu. Ta je vso obravnavano tematiko usmeril prav v permanentno izobraževanje, posebno na vidik permanentnosti pri izpopolnjevanju znanja odraslih.

Strokovnjaki, ki so analizirali dosežke in sklepe ter ugotovitve

tretjega svetovnega kongresa o izobraževanju odraslih, so sklenili, da je uspeh le delen, ker pušča še mnoga vprašanja in probleme permanentnega izobraževanja povsem odprte. Ne da bi posebej preverjali tako ugotovitve, jim lahko verjamemo. Če bi uspeli, da na nekaj konferencah (pa čeprav svetovnih) opredelimo, pregledamo in objavimo tako celostno problematiko, kot je permanentno izobraževanje, potem bi jo prav gotovo zelo osiromašili. Bistvo permanentnega izobraževanja pa je v povezovanju izobraževalnega procesa z drugimi družbenimi področji, kot so gospodarstvo, delo, znanost, tehnika in kultura. Permanentno izobraževanje se bo uveljavilo šele takrat, ko bodo o izobraževanju razpravljali tudi ekonomisti, ljudje, ki se ukvarjajo s tehniko, znanostjo in kulturo, eksperti in aktivisti, ki razčlenjujejo družbeno življenje in sprejemajo politične odločitve.

V spremenjenem proizvodnem procesu dobivata znanost in izobraževanje primarno vlogo, njun odnos do ekonomskega razvoja, procesa dela in družbene reprodukcije se bistveno spremeni, ko se kvantum znanja poveča. Postopoma se oblikuje nov koncept permanentnega izobraževanja, po katerem naj bi izobraževanje zajelo vso družbo in se nadaljevalo vse življenje.

Sodoben koncept permanentnega izobraževanja predstavlja kopico stališč, ciljev in načel, vsi ti elementi pa so inte-

grirani v novem družbenem odnosu, s katerim se povežejo delo, izobraževanje, kultura in znanost.

PERMANENTNEGA IZOBRAŽEVANJA NE SMEMO IZENAČEVATI Z IZOBRAŽEVANJEM ODRASLIH

Permanentno izobraževanje je koncept vzgojno-izobraževalnih odnosov in njihove povezave z drugimi družbenimi procesi. Ne moremo ga zamenjati s celotnim sistemom izobraževanja, še manj pa ga lahko izenačujemo z enim samim delom te celote, npr. z izobraževanjem odraslih.

Izobraževanje odraslih je samo del popolnega vzgojno-izobraževalnega sistema. Zajema posameznike, ki jim je izobraževanje le vzporedna dejavnost — ob mnogih drugih. Pojem „odraslega“ se pri izobraževanju ne nanaša na neko določeno starostno obdobje, temveč bolj na kakovostne razlike v načinu življenja med mladostniškom in odraslim. Nekdo je lahko že zelo zgodaj prekinil redno šolanje, zaposlil se je že pri 16. ali 18. letih. Sam se vzdržuje in naloge, ki jih sprejema v javnem življenju, z odgovornostjo opravlja. Zaveda pa se, da se mora še izobraževati in izpopolnjevati, če hoče biti uspešen. Opredelili ga bomo kot „odraslega“ skupaj z nekom drugim, ki je kronološko mnogo starejši od njega.

Včasih pa se redno izobraževanje zavleče. Ljudje, stari 28 ali 30 let, še vedno študirajo; so na tretji stopnji ali pa se specializirajo za nek poklic, zaposleni pa še niso bili. V strogem smislu pa njihovega izobraževanja ne bi mogli prištevati k izobraževanju odraslih. Vzgoja in izobraževanje odraslih torej vključujeta samo tiste osebe, ki

so samostojne in enakovredno opravljajo tudi druge družbene vloge. Izobraževanje jim ni primarna dejavnost, temveč samo vzporedna funkcija dela in drugih dejavnosti.

Pomen izobraževanja odraslih in njegov razvoj sta bila temeljni postavki za rušenje elitističnega pojmovanja izobraževanja. Ta proces se je še nadaljeval z razvijanjem koncepta o permanentnem izobraževanju in uspešno rušil prejšnji vzgojno-izobraževalni sistem.

Izobraževanje odraslih obsega:

a) Nadaljevanje izobraževanja, ki je bilo zanemarjeno ali iz teh ali onih vzrokov prekinjeno v mladosti. Posameznik si prizadeva, da bi si pridobil višjo strokovno izobrazbo. Lahko pa dopolnjuje svoje znanje na nekem področju, ker čuti, da mu tu znanja manjka, ne bo pa za to dobil diplome ali nove kvalifikacije.

b) Drugi tip izobraževanja odraslih je nenehno dopolnilno izobraževanje. Zaradi razvoja znanosti in tehnike prejšnje znanje zastareva, zato ga moramo dopolnjevati z novim. S tem pa si ne pridobivamo nove diplome ali spričevala, le sproti spremljamo novosti s področja stroke, v kateri smo zaposleni.

Od tako pojmovanega izobraževanja odraslih pa do permanentnega izobraževanja je še velik korak. Permanentno izobraževanje je pojem, nadrejen izobraževanju odraslih in vključuje še druge oblike vzgojno-izobraževalnega dela od predšolske vzgoje pa do najvišje stopnje študija na univerzi in pozneje izobraževanja odraslih.

Permanentnega izobraževanja tudi ne smemo enačiti z vseobsegajočim vzgojno-izobraževalnim sistemom, ker to ni sistem, temveč nova oblika odnosov med več pojavi:

1. Spremenje se odnosi med

posameznimi deli izobraževalnega sistema. Osnovna šola ne daje samo znanja. Bolj pomembno za permanentno izobraževanje je, da razvija sposobnosti za samostojno učenje, motivacijo za nenehno pridobivanje znanja in pripravlja za poznejše izobraževanje odraslih. To pa je samo en primer, kako se spreminja odnos med posameznimi deli izobraževalnega procesa.

2. Spreminja se odnos med delom, izobraževanjem in znanostjo. Monopol šole v izobraževanju pomeni. Uvajajo se razne druge neformalne oblike izobraževanja in učenja ob delu ter v drugih življenjskih okoliščinah.

„Pojem permanentnega izobraževanja opredeljujemo kot celosten pogled na funkcijo izobraževanja danes in kakršno bo imelo tudi v prihodnosti.“¹ Pri permanentnem izobraževanju pričakujemo veliko večjo aktivnost udeležencev, zato učitelj ne bo več učitelj v nekdanjem smislu, ampak predvsem vodja, animator in usmerjevalec vzgojno-izobraževalnega procesa.

TEMELJNE ORGANIZACIJE ZDRUŽENEGA DELA

Nobena še tako dobra zamisel se ni uresničila, če ni bilo zanj tudi družbenih in ekonomskih možnosti. Jugoslavijo pogostokrat navajajo kot prvo deželo, ki je poskusila permanentno izobraževanje prenašati v prakso. Resolucija zvezne skupščine o razvoju vzgoje in izobraževanja na samoupravnih osnovi iz leta 1970 je permanentno izobraževanje potrdila celo z zakonodajo.² Z zvezne ravni se je to postopoma prenašalo v republiške in pokrajinske resolucije. Zakonodaja pa še ne bi bila dovolj, če ne bi v naši družbi hkrati potekale tudi druge reforme; te so podpirale raz-

voj prakse permanentnega izobraževanja. Ob novih reformah so se spremenili tudi družbeni odnosi v delovnem procesu. V temeljnih organizacijah združenega dela vladajo nove razmerja med samim delovnim procesom in drugimi nalaganimi delovne organizacije. Zdrženo delo omogoča, da se povezujejo delo, izobraževanje in znanost — tako kot predvideva permanentno izobraževanje. Izobraževalni proces postane del delovnega procesa:

a) Pri združenem delu je posameznik na več načinov povezan z delom. Samoupravni vodstvene in delovne funkcije se povežejo najtesneje z izpopolnjevanjem, pridobivanjem znanja in oblikovanjem osebnosti. Samo oblikovana osebnost lahko daje vse tisto, kar zahtevajo naši zahtevni družbeni odnosi in delo.

b) V praksi se spreminjajo odnosi med delovnimi in raznimi družbenopolitičnimi organizacijami ter izobraževalnimi ustanovami. Permanentno izobraževanje potrebuje njihovo najtesnejše sodelovanje; to pomeni družbeni odnosi v temeljnih organizacijah združenega dela tudi predvidevajo in celo razvijajo.

c) Temeljne organizacije združenega dela omogočajo, da se del izobraževanja prenaša v delo, se približa življenju in poteka po raznih poteh neformalnega izobraževanja zunaj šole. Tako vplivajo na spreminjanje didaktike izobraževanja. Postopoma bo to veljalo tudi za redno šolo, ne samo za izobraževanje odraslih.

¹ Dostignuća i razvojni pravci andragoške teorije i prakse u Jugoslaviji, Savez andragoških društava, 1973, str. 24

² Resolucija savezne skupščine o razvoju vaspitanja i obrazovanja na samoupravnoj osnovi, Sl. list SFRJ, br. 16/1970.

RADIO IN ŠOLA

PRIŠLO JE PISEMCE

Prišlo jih je več, ne samo eno pismo. Kar največ naj jih prišel Veseli smo jih, veseli smo vsakega sporočila, ki ga nam napišejo drobne roke naših otrok daleč od doma. Današnja pisma so še iz oktobra in začetka novembra. Govorijo večina o varčevanju. Saj se še pomnite, da je bil 30. oktober dan varčevanja? Našim ljudem, delajo za tujega gospodarja, vse leto, ves čas bivanja v tujini — čas varčevanja. Prav dobro razumejo, kaj pomeni varčevati. Opravičujemo se, ker pisem nismo objavili že prej. Toda medtem so prišla tudi pisma, v katerih so otroci pisali o prejemu v pionirsko organizacijo, o proslavi 29. novembra, da smo tistim dali prednost, da vsaj takrat bili aktualni. Toda nič zato. Nam je pomembno predvsem to, da so pisemca prišla, da jih težko pričakujemo in da se vsakega posebej veselimo.

Takole nam pišejo:
Jelka Kranjc iz 4. razreda slovenske šole v Sindelfingenu:
Mesec oktober je mesec varčevanja. Tudi jaz hranim denar v hranilni knjižici. Če sem pridna in pomagam mami, mi vedno podari kakšno marko. Vsaj denar vržem v hranilnik. Rada bi si kupila smučke in skafle.

Mihael Penz, 6. razred osnovne šole v Sindelfingenu:
Moj hranilnik ima obliko globokega kroga. Vanj vržem vsa drobca. Vanj imajo ključ mojega hranilnika in ko ga prinesem tja, ga odprejo, preštejejo denar in ga vpišejo v hranilno knjižico. Za prihranjeni denar bi si pomladni rad kupil dirkalno kolo. Pozneje si bom kupil motor in šotor. Upam, da se mi bo želja uresničila.

Martina Penz, 4. razred slovenske šole v Sindelfingenu:

Že nekaj let imam hranilnik. To je lep konjiček z zarezo na hrbtu. Ko je njegov trebuh poln, ga v banki odklenejo in izpraznijo. Tja ga nesem vsako leto 30. oktobra, ko je dan varčevanja. Prihranjenega imam že precej denarja. Ker še ne vem, kaj si bom kupila, bom še na prejšnjo pridno varčevala.

Erik Modic, 5. razred slovenske šole v Degerlochu:

Očka in mamica sta me naučila, da varčujem vse leto. Tudi onadva varčujeta za novi domček v domovini. Rad ju imam in tako varčen, kot sta onadva, bi bil rad tudi jaz. Imam veliko željo; zanjo vedo vsi domači: kupil bi si rad lepo, svetlo, novo kolo. Stiskam pesti, da bi se mi želja uresničila.

Janez Kovač, učenec 4. razreda slovenske šole v Degerlochu:

Pred petimi leti sem dobil od atke lepo denarnico. V njej hranim pfenige in marke, ki mi jih da mamica, da si kupim v šoli malico. Če mi kaj ostane, kupim žemljico, včasih pa tudi sladoled. Atek in mamica sta bolj vesela, če kupim žemljico. V banki v Stuttgartu pa imam tudi hranilno knjižico. Vanjo lahko sam vlagam. Starši varčujejo za hišico. Jaz bi pa tako rad kupil žival, ki bi bila v hlevu poleg naše hišice. Najraje bi imel v Sloveniji kravico. Pasel bi jo na travniku pri stari mami.

Mojca Kovačič, 5. razred slovenske šole v Degerlochu:

Ime mi je Mojca. Hodim v slovensko šolo v Degerlochu. Vsak petek pripeljem s seboj tudi sestrico. Stara je pet let. Moja učiteljica me je prejšnji petek pohvalila, ker nikoli ne

manjkam pri pouku, čeprav se s sestrico pripeljeva daleč in morava do šole dvakrat prestezi s tramvaja na tramvaj. Pri pouku sem povedala, da imam dve hranilni knjižici: eno imam v domovini in eno v Nemčiji. Mamica mi da vsak dan nekaj denarja; zato ji pomagam pri delu. Pomijem posodo, pobrišem tla, skrbim, da je sobica, kjer spiva s Sabino, vedno pospravljena, in skrbim, da ne pozabim iti opoldan v vrtec po sestrico. Dinarje v domovini hranim za počitnice. S prihranjenimi markami pa si bom kupila kolo.

Marija Knavs, 8. razred slovenske šole v Calwu:

Danes smo zbrani v razredu samo slovenski otroci. Najstarejša in največja sem med njimi. Svojo učiteljico dobro razumem, saj doma vedno govorimo le slovensko. Toda vsi otroci v razredu je ne razumejo. Marjanki in Jožetu mora učite-

ljica nešteto krat prevesti besede v nemščino. Pogovarjamo se o jeseni, ki je lepa in pisana tudi tu, vendar je ne doživljamo tako, kot bi jo, če bi bili doma v Sloveniji. Nekaj me vleče v domovino in čisto sama ne vem kaj. Mogoče spoznanje, da je najlepše tam, kjer smo doma.

Erika Šprajcer iz slovenske šole v Sindelfingenu:

Sem Erika Šprajcer. S svojimi starši živim že mnogo let v Nemčiji. Z bratcem Jožetom obiskujem tudi slovenski pouk. V šolo hodim rada. Tudi slovensko govorim, le pišem težko. Letos sem bila že drugič med počitnicami na morju. Ob morju v Ankaranu pri Kopru sem videla mnogo lepih hišic. Kako rada bi imela tako hišico! Vsako leto bi prihajala tja. Ko bi končala šolanje, bi se odpeljala za vedno v domovino na morje, v svojo hišico.

SPREHOD MED SLIKANICAMI

Vsak torek zjutraj, od letošnje jeseni naprej, je v oddaji Dobro jutro, otroci (7.05) nova nekajminutna oddaja Mali kulturni vodnik, v kateri mladim poslušalcem svetujemo, naj preberemo novo, zares dobro knjigo, ki je pred kratkim izšla v naših založbah, katero mladinsko predstavbo si je vredno ogledati, katero lutkovno igrice, mladinski film in katero mladinsko televizijsko oddajo.

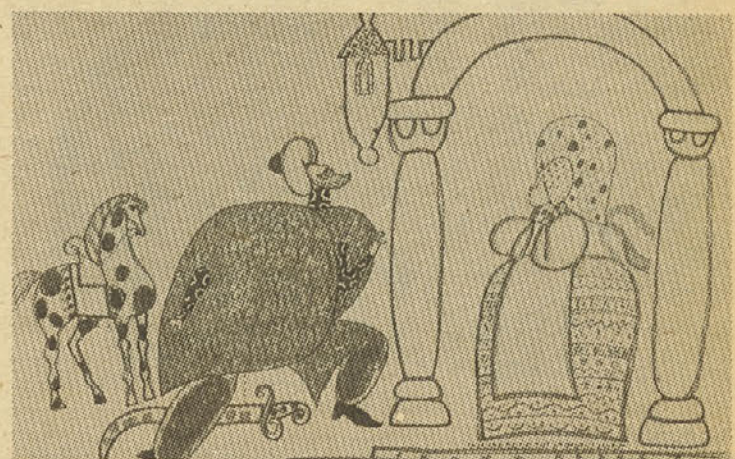
V decembru, ko založbe pohitijo z izdajo knjig ter se starši in otroci večkrat ustavljajo ob prodajnih mizah, smo za našo jutranjo oddajo namenili kratek zapis o slikanicah, ki jih je v naših knjigarnah največ. Ker bo ta zapis mogoče zanimiv še za koga, ki slikanice kupuje, smo se odločili, da oddajo tudi natisnemo.

Hotela sem vam predlagati, da bi se v današnji jutranji oddaji sprehodili po knjigarni z mano tisti, ki ste se namenili, da boste v decembru komu podarili knjigo. Spomnila pa sem se, da knjige navadno kupujejo mame in tete, očete in strici pa stare mame in še kdo, čeprav bi bilo najbolje, da bi si knjige, ki vas zanimajo, izbirali sami, pri tem pa vam bi pomagale izku-

šene prodajalke. Današnje oddajo sem vam namenila zato, da bi se v knjigarnah med veliko izbiro knjig laže znašli, prislushejo pa ji seveda lahko tudi starši, da bodo imeli pri izbiri srečnejšo roko, saj se v teh decembrskih dneh pogosteje kot navadno ustavljajo v knjigarnah.

Danes se ustavimo samo pri slikanicah. Pri tako veliki ponudbi dobrih in slabih slikanic

se je za pravo, tisto, ki bo izpolnila svoje poslanstvo, kar težko odločiti. Dobra slikanica mora namreč zbuditi otrokovo zanimanje in željo, da bi jo večkrat prebral, da o njej razmišlja in da mu ilustracije, ki so v slikanicah enakovredne besedilu, oblikujejo okus. Takih slikanic je v knjigarnah dovolj, pri vseh pa je seveda napisano, kdo jo je napisal in ilustriral, pa tudi to, katera založba jo je izdala. To je treba poudariti, kajti cela vrsta slikanic je, ki nimajo nobenega izmed naštetih podpisov ali pa je na njih označena samo založba.

Ilustracija Milana Bizovičarja

Tem slikanicam lahko rečemo literarna plaža ali kič — to je najslabše, kar lahko otroku ponudimo.

Ker je o slikanici težko govoriti kar na splošno, bi za primer naštel nekaj dobrih slikanic, s katerimi si spretni starši in vzgojitelji lahko veliko pomagajo tudi pri vzgoji svojih otrok: Muca copatarica, Lena Terezinka, Poredni zajček, Šivilja in škarjice. Kdo je napravil

bihi ilustracij v teh pravljicah sramuje tudi avtor, saj se ni podpisal. Prav tako ni nikjer podpisa pri malih kartonskih slikanicah in pri večjih, kjer je naveden samo tuji založnik MULDER in v seriji slikanic o Marinki, kjer so ilustracije še posebno neokusne. Preden se odločite za nakup teh slikanic, jih dobro preglejte in preberite. Prepričana sem, da jih ne boste izbrali.

MLADI IN SPLOŠNI LJUDSKI ODPOR NA KOPRSKEM ODLIČNO PRIPRAVLJENI POHODI

V prejšnjem članku o delovanju mladih na področju splošnega ljudskega odpora sem zapisal, da je med temelji za domovinsko vzgojo posebno pomembno spoznavanje revolucionarne preteklosti naših narodov. Najbolje je, če o tem govorijo mladim ljudje, ki so preteklost doživljali sami. Ni pa dovolj, da se mladina enači z junaki boja; tudi tisti, ki o boju pripoveduje, se mora enačiti z mladimi poslušalci. To poudarjam še enkrat zato, ker sem v Kopru, ko sem se spet pogovarjal z mladimi predstavniki različnih organizacij in dejavnosti, spoznal, da na obalnem območju Slovenije starejši in mlajši odlično sodelujejo. Vsi so pokazali pripravljenost za skupno načrtovanje in akcije v zvezi s splošnim ljudskim odporom. Tokrat naj omenim le Zvezo rezervnih vojaških starešin, ki je mladim vedno ob strani, v akciji pa se rezervni starešine vključujejo tako kot mladina. Zato je tudi razumljivo, da bodo na Koprskem v kratkem ustanovili aktiv mladih rezervnih starešin, hkrati pa prostovoljno partizansko mladinsko enoto pri teritorialnih skupinah.

Na obalnem območju ni vojaške garnizije, zato sodeluje mladina z vojniki vojašnice „4. junij“ v Ilirski Bistrici, in seveda z graničarji. Omenjeno vojašnico so obiskali tudi 10. novembra. Šestdeset mladink in mladincev je ves dan preživelo z vojniki. Spoznali so, kako ti živijo,

spoznali orožje, tudi najmodernejše, in se v nevezanem pogovoru ter v rekreacijskem delu srečanja pomenkovali o vsakdanjih stvareh — o športu, kulturi in o vsem, kar mlade ljudi zanima. Za dan jugoslovanske ljudske armade so spet pripravili ekskurzijo v Ilirsko Bistrico, vendar ne samo tja. Mladi civilisti bodo obiskali še vojaške Postojni in v karavlah.

Vsako leto 1. aprila, ob obletnici ustanovitve Gortanove brigade, je pohod na Učko. Mladina z obale prehodi v približno petih dneh kakih 80 kilometrov dolgo pot. Toda na Učko ne gredo samo z obale, ampak tudi z drugih območij slovenskega Primorja ter iz vse Istre. Tako se na cilju zbere mladina dveh bratskih republik ter treh narodnosti, slovenske, hrvatske in italijanske.

Pohode, ki so v metodičnem ter vsebinskem smislu odlično pripravljene, organizira mladina v Kopru sama. Z nasveti, opremo in z vsem drugim, kar k pohodu sodi, jim pomagajo enajstčlanska komisija za splošni ljudski odpor in nekatere organizacije.

VZPON NA UČKO

Zaradi ilustracije naj opišem letošnji vzpon na Učko. Za prahrano je skrbela posebna skupina mladih. Njena naloga je bila ravnati tako, kot je to potrebno v vojnih razmerah. Dječinke šole za medicinske sestre so pomagale zdravniku pri prvi

Zbor čete po končanem pohodu po poteh slovenske Istre

pomoči, ki pa se je k sreči omejila samo na zdravljenje žuljev. Kadar se je skupina ustavila, se je najprej spočila, nato poslušala predavanje, na primer o vojaških spretnostih. To je bilo seveda samo izpopolnjevanje, saj so mladi mnoge stvari že vedeli, znajti pa so se morali na neznanem območju. Predavanja so bila kar tam, kjer je bil počitek, torej sredi gozda. Prenočevali so v naseljih, tam so jim vrtili filme o obrambi. Na terenu so tudi razpravljali, predvsem o osnutkih novih ustanov in o organiziranosti Zveze mladine. Brigada je imela s seboj ciklostilni stroj, s katerim je skupina mladih novinarjev tiskala časopis. Tako so bili brigadirji sproti seznanjeni z vsemi podrobnostmi pohoda. Na cilju, na Učki torej, so mladi naredili vojni razpored, izvedli taktično vajo in se udeležili zborovanja.

Vsi pohodi so podobni opisanemu. Vsakokrat ustanovijo ta-

koj brigadni aktiv ZK. V zadnjem času med pohodi vse bolj pripravljajo mlade za sprejem med komuniste. O predlogih, pretehtanih že prej, razpravljajo. Razvid brigadirjev — udeležencev pohodov je odličen. Iz tega je mogoče razbrati sposobnosti posameznikov, njihova nagnjenja in želje, v kakšne oblike teritorialne obrambe bi se radi vključili.

Zanimiv je bil tudi pohod ob trideseti obletnici splošne vstaje primorskega ljudstva in priključitve njegovega ozemlja k Jugoslaviji. Brigadirji so prehodili okrog 60 kilometrov, pri tem pa so spoznali zaledje obale. Videli so kraje, kjer so delovali partizani, seznanjali so se z ljudmi v zaselkih, posebej z mladimi. Zanje so pripravljali tudi kulturne prireditve. Obiskali so spomenike, posvečene dogodkom v NOB, in se učili izbrati ozemlje, kakršno je, za obrambo, če bi vdrl sovražnik. Kopr-

ska mladina je organizirala še pohod po poteh slovenske Istre in, kot vsako leto, tridnevni pohod za člane Kluba obalnih študentov. Pri vsem tem je zelo pomemben pravilen odnos do narave, ki je med taborniki že dokaj izoblikovan.

Morda so mladi na Koprskem glede splošnega ljudskega odpora usmerjeni nekoliko preveč kontinentalno. Taborniki so sicer sklenili, da bodo to napako popravili in začeli sodelovati tudi pri plovbi. Za začetek si bodo naredili dve jadralnici, nato pa se bodo začeli učiti plovbe. Izključno pomorsko pa je usmerjeno Društvo podvodnih dejavnosti slovenske obale. Ustanovljeno je bilo v letu 1962, zaživelo je dve leti pozneje. Pobudnik za ustanovitev je bila uprava za narodno obrambo v Kopru, zato je društvo sprva delalo pod njenim vodstvom. Kasneje so se potapljači osamosvojili, vendar so ostali

povezani z armado; od te še vedno dobivajo glavno pomoč. Danes je v vsej Sloveniji okrog 100 potapljačev, ki so opravili tečaj. Zanje skrbijo Koprčani, ki so povezani z notranjostjo Slovenije prek občinskih uprav za narodno obrambo in štabov za splošni ljudski odpor.

V Kopru so ustanovili diverzantsko enoto potapljačev. To je bila prva tovrstna enota v Jugoslaviji! Organizirali so tudi reševalno službo.

Ob letošnjem dnevu vojnega letalstva je večja skupina mladine obiskala Pulj. Tam so jim vojaki pokazali, kako bi branili domovino pred tujimi plovnimi objekti, če bi bilo treba. Hkrati so si obiskovalci ogledali vojaško pomorsko šolo. Sicer pa so stiki mladih obalnih prebivalcev s predstavniki Jugoslovanske vojne mornarice dokaj živahni; to pa nedvomno prispeva precejšen delež k njihovi obrambni pripravljenosti.

J. H.

Srečanje s predstavniki JLA v Ilirski Bistrici. Demonstracija orožja.

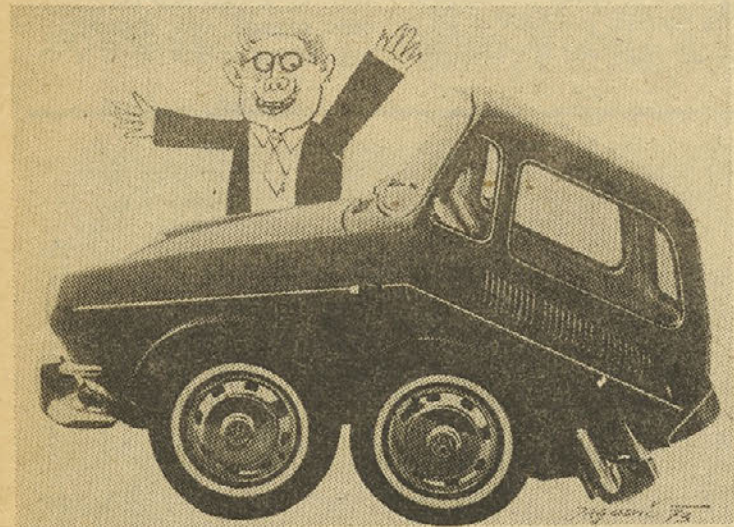
ČESA SE JE SPOMINJAL ŠOLNIK BIMBEL, KO JE ŠTUDIRAL ZA ŠOFERSKI IZPIT (V NADALJEVANJIH)

Zeleni vozni val

Tisti, ki menijo, da se na vse spoznajo, so trdili, da v tem študiju ni poezije. Pa to sploh ne drži. Ko je Bimbel slišal za zeleni vozni val, ga je prevzela prava literarna opojnost. Na kaj podobnega ni naletel ne pri Prešernu ne pri Zagoričniku.

Ze — voz — val, — leni — vozni — val, vo — va —, voz — val —, z — z, l — l, v — v.

Sklenil je, da se bo pogledal v študij kar se da natančno, in če ne pride kaj vmes, bo delal iz te vede tudi doktorat. Potem bo lahko obesil solo na klin in vse tiste dolgovazne ocenjevalne konference

in svoj predmetni aktiv. In bo velik gospod, zaposlen pri moto-motu. Ne bo več kadil zanihne smrdljive drave, ampak bo imel na voljo dimček društvene cigare, take z emblemčkom moto-mota, tako rekoč dišeči standard, pametno prigrisnjen. Bil je jezen, da se mu je vsilila primerjava s samoprispevkom za šolstvo, ampak ta primerjava je bedarija! Za novo šolo mora odšteti vsak občan svoj davek, za razvoj moto-mota pa le tisti, ki se noče voziti z avtobusom in tišči za svoj volan. Naj pa plača! Pa tudi na to naj ne pozabi, kako prijetno bo, ko bo sredi Ljubljane zaplaval v zeleni vozni val. Neslo ga bo od semaforja do semaforja, in če bo le pravilno pritiskal na plin, mu bo gorela zelena v vseh zavozlanih križiščih.

Tako je, Bimbel. Boš videl, kakšen gospod boš, ko boš imel doktorat. V službo boš hodil s tako aktovko kot diplomati. S črno seveda, s tisto, ki ni ne kovček ne torba, ima ostre robove, je ravno pravnje velikosti, in te, tudi, če bi bil nič, predela v osebnost. Kdaj bi si jo bil že rad kupil, a ni imel poguma. Kolegi bi začeli bogve kaj šušljati, kadar pa bi likovnik ukazal solarjem risati karikature svojih učiteljev, bi vsi ustvarjali samo njega. Ne, naj ga stane, kar hoče, ven iz prosve! Ven! Zeleni vozni val. Privid tojote, kadilaka, beemveja, mercedesa, pežoja in mini ostenčka!

Gospod Bimbel.

Tako, je dejal tovariš iz moto-mota, s teoretičnim delom smo končali. Prihodnjič bodo na vrsti testi. Kdor jih ne bo opravljal uspešno, ne bo dobil kartončka za praktično vožnjo.

Kakšna tipična grožnja! Zaudarilo je po šolskih nalogah in kontrolnih vajah. Kaj takega bi v malo drugačni obliki lahko izjavil tudi Bimbel:

Kdor bo pisal cvek, naj se obriše. Vidiva se pri popravnem.

Bimbel

ZASLEDOVANI

(Humoreska iz življenja prosvetnega delavca)

Janez je bil — kakršni so pač vsi Janezi — malce svojeglav, sicer pa delaven. Ob večerih je hodil v kino ali pa si je poiskal družbo. Po poklicu je bil predmetni učitelj tehnične vzgoje. Toda razen teh splošnih odlik je imel še posebno: ni bil copatar. To prednost si je ohranil samo zaradi tega, ker se ni poročil. Pa še nekaj je imel, svojega konjička, ki je bil dokaj ozko povezan s poklicnim delom.

Samskega Janeza, malce svojeglavega, vendar delovnega, so poznali vsi v ulici. Rad je imel otroke. Tudi otroci so imeli radi strica Janeza, ker jim je vedno pripravil kakšno veselje. Zdaj jim je izrezljal iz starih desk voziček, pa spet zmaže, ki so ga vlačili po ulici. Če pa ni imel časa, jim je dajal prazne pločevinaste škatlice, v katerih je bila nekaj pasta za čevlje, najmanjši pa so sedaj v njih lahko pekli potice.

In ker so imeli otroci radi strica Janeza, on pa otroke, je sklenil, da jim bo pripravil veliko presenečenje. Izdelal bo električni vlak, pisano pobarval lokomotivo in vagončke, da bo še starim očem v veselje. Stopil je k znanec in jih povprašal po zdravju, se poigral z otroki, potem pa prišel z resnico na dan. „Tako in tako je, rad bi pripravil otrokom veselje, pa nimam materiala. Morda bi se našlo pri vas, česar ne potrebujete. Saj veste, z materialom je težko.“

Pa so mu dajali stikala, žarnice, vijake, kose tračnic, ki so bile še uporabne, kolesa in vse mogoče drobnarije. Pri neki znani družini je imel še posebno srečo: prijateljstvo ženo je tako prevzela Janezova skrb za otroke, da mu je poklonila nekaj novih električnih delov, ki jih je mož (ki si je sicer od „prihrankov“ gradil vilo v Portorožu) prinesel iz tujine, kamor je šel na „uradno popotovanje“. Deli niso bili kdo ve koliko vredni,

vendar tudi za takšne malenkosti se cariniki včasih poznajo.

Zdaj, že v mraku, se je vračal Janez domov vesel, s polno torbo drobnarij. Hodil je počasi po ulicah, čakal na križiščih zeleno luč, prečkal cesto pravokotno, se skrbno oziral naokrog, da ne bi prišel pod kolesa avtomobila ali trolejbusa, kakor tista ženica popoldne, ki jo je Janez rešil. Stal je na postaji, ljudje so se prerivali, ženica je nenadoma padla. Janez jo je zadnji trenutek potegnil stran.

Zdaj je spet hodil po ulicah in čeprav je bil v mislih pri popoldanskem dogodku, ni pozabil na prometne znake. Ko je tako hodil, je opazil, da mu sledita dva civilista. Stopil je v sosednjo ulico — onadva za njim. „Ni dvoma: sledita me.“ Osumljen je. Česa? Kaj je storil? Spomnil se je, da so predpisi za uvoženo blago poostreni. Gotovo ta dva vesta, da ima v torbi nekaj novih iz tujine uvoženih električnih delov. Res, dobil jih je pri prijatelju, toda ta jih je najbrž pritihtopil čez mejo. In zdaj ga bosta prišla njega, Janeza, ki jih je dobil samo zato, da bi pripravil otrokom veselje.

Pospesil je korak, ustavil se je pri izlozbi, šel je naprej, toda onadva za njim. Ko je prišel do vogala, mu je eden od civilistov položil roko na ramo. Sunkoma se je obrnil in pogledal neznanca. Za njima je bil oglasni stolp. — Kaj hočeta? Saj jaz nič nisem... — „Osebnostno izkaznico, prosim! Vaš poklic?“ se je zarežal eden.

— „Izkaznica je tukaj, po poklicu pa sem predmetni učitelj tehnične vzgoje.“

— „Midva pa sva od Uprave javne varnosti!“

— „Torej tako! Lahko sem si mislil!“

— „Izpolniti morava svojo dolžnost,“ je rekel eden in potegnil Janeza k oglasni deski. S prstom mu je pokazal vrstice na plakatu.

Janez je počasi prebral: „Zato je sklenil Oddelek za promet pri UJV nagraditi v zadnjem dnevu prometnega tedna najboljši discipliniranega pešca z nagrado 1.000 dinarjev.“

Civilista sta se mu zarežala: — „Tole nagrado ste si danes zaslužili vi!“

BRANIMIR ŽGANJER

NEPISMENI

Komaj smo zavzeli ugodne položaje, že nam grozi nepismenost. Docent inštituta za montanistiko dr. Vrhovc je ugotovil, da število nepismenih državljanov narašča. S kroničnim pijancem je lahko — pihne v balonček in že je vse modro, za rešetke in — na varno. Toda — analfabeti, pravi krvniki! Kako naj človek ob današnjih gasilskih in plazilskih tečajih, večernih, nočnih in jutranjih univerzah, pol-osemletkah in poklonjenih doktoratih ve, kdaj ima opravka z visoko, srednje ali osnovno pismenim človekom? Potkonča takšen junak tovarno, naloži devize na varno, tistih pet krac, s katerimi se podpisuje na pogodbe, bo še vedno zmogel ob časti šampanjca.

Grem, sem si dejal, pogledat, koliko je moj mili narod nepismen. S sodišča sem pred nedavnim dobil takšne akte, da jih je bilo treba trebiti s sekiro mesarico. Vzel sem torej anketne lističe in šel anketirat ljudi v Tepkovce. Vas, z gostilno, cerkvijo in učiteljem. Vstopim pri učitelju. „Daaaan, dovoliteee, nekaj vprašanj, kar tako, če dosežete, če berete...“

„Koliko umetniških knjig ste letos prebrali?“ „Nobene, veste, novi učbeniki...“

„Kdo vam sestavlja prošnje in pisma?“ „Žena, prava čarovnica pisalnega stroja.“

„Ali locite priredje od podredja?“ „Ob moji plači sem vedno v podredju.“

„Koliko pregibnih besednih vrst poznamo?“ „Če se ne boste kmalu zganili, vas bomo že prepognili!“ In sem jo ucvrl med kolo-vozi in tepkami do prvega ovinka.

Nato me je obsedlo. Sam sem izdeloval vprašanja: za branje, ke, cestne pometalce, za prodajalke, za delavce, za nosečnice in brezposelne. Ustavljaj sem ljudi na ulici, zapisoval, objavljaj po vseh časopisih osupljive rezultate, a nepismenih nisem mogel ugotoviti. Je nepismen tisti, ki zna napisati samo ime, ali morda ta državljan, ki je med vojno tihotapil konje in ni v življenju nikoli napisal črke, ali onile, ki podkopava mesto s krampom in zamenjuje banko za Rdeči križ? Znanci so me začeli gledati postrani.

„Tako je postal pismen, da komaj loči slona od žirafe!“ so govorili. Ali pa: „Če bo dolgo stikal za nepismenimi, mu bo kdo nateto viral kožo, kot to delajo ljudožerci!“ Toda moje ljubezni do ljudi le niso pokončali kot kloradskega hrošča.

Omisli sem si analfabetično ekipo. Nekaj smo jih poslali v šolstvo, nekaj v gospodarstvo, tri v zdravstvo, enega na znanstveno, enega pa na kavarniško — gostinsko področje. Sestajali smo se kar ob fakulteti. Kolegi so se iz šolstva vrnili prebojeni s cveki. V gospodarstvu sta se dva komaj rešila s potapljačice se ladje, iz bolnišnice smo zaradi napačne diagnoze rešili samo še enega, pa se ta je ves dan ponavljaj aminostrepto-optolidonilofenoldimetilceton.

Ker se ta akcija ni grafološko posrečila, smo začeli izdelovati uniforme. Za popolnoma nepismene — zeleno. Za tiste, ki se znajo podpisati samo z imenom — zeleno z enim črnim rokavom. Za tiste, ki znajo napisati samo razglednico s planin — rjavo. Za pisce popevk — kameleonsko, za večerne tečajnike pa belo, kot znak predaje.

Prčimo vse ustanove, podjetja in društva, da vstopajo posamično. Prišel je čas, ko bomo zvedeli, koga moramo spremeniti v živi kip, ki bo pisal zgodovino o nepismenih.

Za pogrebni zavod ne izdelujemo uniform! — **PODJETJE UNIFALBET**

IVAN CIMERMAN

IZ NAJSTAREJŠIH SLOVENSkih LISTOV

PRIDNOST

Pridnost je tista lepa lastnost, ktera učenca priganja, da vse rad dela in stori, kar mu vevajo doma starši in v šoli učitelji. Če učenec ni pridn, se ne uči kaj prida in slabo kaže, zakaj lenoba je pri mladini začetek vsega hudega in šola mnogoverstnih vterjenih hudobij. Zato naj vsak učitelj nevtuženo skerbi, da so njegovi učenci pridni. On naj kaže, da je 1) sam pridn; v vsem obnašanju naj kaže, da so mu šola in učenec globoko pri srcu, da ne zamaja nobenega časa, v katerem bi učencem kaj koristil. 2) Učitelj naj učencem na tanko odmerja delo, naj jih z delom ne preobtežuje, pa tudi nikoli ne pusti, da bi kdo brez dela sedel. To velja posebno tam, kjer so učenci več oddelkov v eni učilnici sobi. 3) Učitelj naj učence tudi večkrat lepo spodbuja, da so bolj pridni. Človekov duh potrebuje vedne podpore, da ne omaga, ali da ne pride na kriv pota. Večkrat je pri mlačnem učencu ena spodbudna besedica dovolj, da se zdrami iz lenega spanja in začne zopet veselo delati. Za tega volj zelo napak ravna tisti učitelj, kateri učence vedno le graja in psuje, ter jim nikoli ne privošči dobro, prijazne besede. Nevolja rodi nevoljo in po nevolji ni pridnosti. Pridnost izhaja iz zadovoljnega in mirnega serca. Učiteljski tovariš 1866 str. 43-44

POGLED SKOZI ŠOLSKO OKNO

LEPO JE RES NA DEŽELI...

Pred mnogimi leti, ko smo se poslavljali od učiteljskega, so si mnogi želeli: v mesto! Tam je življenje, tam je duhovna rast. Tudi moj kolega Bine je hotel tja. Imel je srečo, morda protekcijo. Kakih deset let se je potikal po mestih; danes je svetovalec na podežlju, dežele ne more prehaliti.

Mnogi smo že od vsega začetka med kneti. Nekateri v hribih, drugi v dolini. Česa vsega nismo v teh kmečkih krajih doživeli! Tudi kontrahirali smo. Včasih smo pomagali kmetu izgnati zadnjo kravo iz hleva, poslednjega prašiča iz svinjaka. Taki smo bili, oblasti dopadljivi, od kmeta stokrat prekleli.

Čas pa hitro teče...

Čas je najboljši zdravnik...

Čas nas je tudi postaral...

Sre smo v šoli, v razredu, med podeželskimi otroki, smo pa dokaj spremenjeni: učitelji, starši in učenci. Vse okolje je dobilo drugačen obraz. Mnogo jih je, ki smo jih nekdanje učili, potem so šli naprej, naredili so višje ali visoke šole in se vrnili. In se zgodi, da imajo ti mladi izobraženci otroke, ki so v naših rokah. Tu sta dve različni generaciji, ti pa si ostareli, siten in včasih tudi zmotljiv. Nič ne velja, če izrečeš: Še papež se moti, mi pa smo navadni zemljani! Ne, preprosto se ne smeš zmotiti, ker te opazujejo. Tu, na deželi, se ne moreš skriti. Zato te velikokrat popravljajo. Ne samo ob novi matematiki. Tukaj so še drugi predmeti in vmes so odnosi. Bine, ki me pride nadzorovat, trdi, da sem lahko srečen, ker vdihavam vsaj nekaj šole svez in s kisikom prepojen zrak. Po svoje ima prav. Čudno: nekdanji ni maral na deželo!

K stvari! Na primer roditeljski sestanek. Navadni kmetje in drugi preprosti starši posedajo v zadnje klopi, inteligenca pa spredaj. Človeku se včasih zazdi, kako so ti tisti v zadnjih klopih za delo hvaležni, ti spredaj pa komaj čakajo — ne vsi! — da se boš zmotil in

te bodo glasno popravili. Mene so že. In morda še koga. Hudimano sem utrujen, ko „odbrenkam“ takle sestanek; navadno ponoči ne zaspi, proti jutru vzamem uspavalno tableto in zato zamudim pouk. Namesto da bi jaz grajal učence, me nekateri opominjo — kaj pa če bi prišel ravnatelj, njegov namestnik, nadzornik, kaka komisija...? Prav to sem slišal od fantiča, ki v razredu zares ni bil med najboljšimi, videl pa je pol SVETA, jaz pa niti matere Slovenije nisem dodobra obhobil. Takole se je začelo.

Ponedeljek. Imel sem „mačka“ in najbrž rdeče obrobene oči. Mogoče se mi je tudi jezik kdaj zavozljal. Razumljivo: prespal sem le manjši del noči, potem hoja v šolo — vmes kavica, v razredu neznošen zrak. Čakalo pa me je pet delovnih ur! Zadnja je bila telovadba. Kaj, če bi bila že četrto uro in bi z njo potegnil še v peto? Tri ure bom že nekako prestal.

Potihno preklinjam vse znance in prijatelje. Prišli so ravno v nedeljo — dopoldne in popoldne — kar naprej so prihajali, da jim napišem prošnje, pritožbe in še kaj. Tudi govor ob odprtem grobu. Kakor da smo v vasi samo učitelji pismeni. In ti rečejo: tovariš, hajd, dam za dva deci. Iz dveh deci pa prideta dva litra. Saj je lepo, vsi te hvalijo, govorijo, kako si „fejst fant“ in tako naprej. Toda v ponedeljek si v šoli. Tako tudi jaz. Tri ure se potim, brišem čelo, četrto uro pa jo majhemo na dvorišče. Tam je svež zrak, tam je kisik, tam se da dihati. In kaj bi počeli? Aha, med dvema ognjema. Tukaj mine čas in otroci na učitelja tako rekoč v sapi pozabijo.

Vsi pa ne smejo divjati. Tudi Branko ne: Hm, pa ravno ta! Kako je zgovoren! Vem, starši z menoj niso zadovoljni. Niso, ker sem glasno povedal, da bi bil Branko lahko boljši, če... Da, tukaj se začne. Lahko bi preprosto rekel: Če bi vsaj malo skrbeli zanj... Vidite, zato sem v družinskem žargonu na dokaj nizki ravni. Kaže pa, da me ima fant kar rad in da mi zaupa.

Tovariš, pa če bi zdajle prišel ravnatelj?

No ja, bi pač prišel...

Pride zaradi nas, otrok, ali zaradi vas?

Ne vem. Najbrž zaradi vas in zaradi mene...

Pa če bi zdajle prišel ravnatelj namestnik, če bi prišel pedagoški svetovalec?

Hm, prišla bi, videla, podpisala in šla...

TONE ROBIDA

USTVARJALNOST V DANAŠNJI KOSTANJEVICI

Grafični bienale jugoslovanskih pionirjev je zrastle ob Dolenjskem kulturnem festivalu v Kostanjevici na Krki, ki že dve desetletji napaja lepote in kulturnih vrednot željno občinstvo z najzlahnejšimi sadovi gledališke, glasbene, literarne, plesne in likovne kulture. Zlasti zadnje, zakaj le tako si je mogoče razlagati, da so bile v razmeroma kratkem času v Kostanjevici ustanovljene naslednje likovne manifestacije: Gorjupova galerija, kjer je stalna zbirka sodobne poimpressio-nistične likovne umetnosti, Lamutov likovni salon za občasne in študijske razstave, grafični bienale jugoslovanskih pionirjev, mednarodni simpozij kiparjev Forma viva, ter sistematični pregledi skulpture jugoslovanskih naivnih ustvarjalcev, ki so vsaka štiri leta. Zahtevna, toda povsem pretehtana naloga, ki terja od pobudnikov in nosilcev vsakoletnih programov velike miselne in fizične napore. V pičlih dvajsetih letih je bilo mogoče prerasti občinske, republiške in državne meje ter opozoriti svet na to sicer tako majhno, pa častljivo naselje na vodi — na majhnem otoku sredi reke Krke.

Kaj je pravzaprav današnja Kostanjevica? Nadela si je vlogu navdihovalke, kulturne budi-vice in oblikovalke okusa po-častnikov kulturnih dobrin. Iz njajnega naselja, ki pred leti ni bilo niti temeljnih dobrin obaniziranih središč, je nastalo mesto, ki kot morejo dati druga-čnega, ki so sicer gospodarsko razgibana in imajo vse drugačne možnosti za vsestranski razvoj.

V ta živi tok sta občinska zveza prijateljev mladine Krško občinski odbor jugoslovanskih pionirskih iger skupno z Gorjupovo galerijo in Dolenjskim kulturnim festivalom vne-šle novo obliko dejavnosti jugo-slovanskih pionirjev — pregled otroške izpovedi v eni najbolj komunikativnih oblik likovnega izražanja — grafiki.

S tem so začeli prireditelji pod pokroviteljstvom očeta slo-venske grafike akademika Boži-darja Jakca, ki je prevzel pokro-viteljstvo in tako prvi prižgal fes-tivalno plamenico 24. oktobra 1969.

Prvi bienale je dobil na razpis 423 del, od katerih jih je poseb-na žirija izbrala za razstavo 122.

II. grafični bienale je dožive-la Kostanjevica v oktobru 1971.

Na razpis so prireditelji prejeli 1366 grafik, ki jih je poslalo 59 šol. Zetev je bila vsekakor obilnejša, kar se pozna tudi po bogatejšem katalogu. Pokrovi-telj razstave je bil prof. France Mihelič, akademik in vodilni slovenski grafik.

PRAVI LJUDSKI PRAZNIK

Prišel je čas, ko smo se dlje in bolje pripravljali na novo

akcijo — III. grafični bienale. Pred dumi je bilo Gubčevo leto, leto proslavljanj 400-let-nice velikega hrvaško-slovenske-ga kmečkega upora. Nič ni bilo lažjega, kot izbrati geslo, „Le vkup, le vkup, le vkup uboga gmajna!“, saj nam je zraslo iz srca, ko smo se spomnili naših prednikov, ki so krvaveli in iz-krvaveli v bitki na Krškem polju. Še več: prevarala nas je prijetna zavest, da bomo angaži-rali vso jugoslovansko osnovno-šolsko mladino z eno najaktual-nejših družbenopolitičnih tem. Tudi pomoč nam je bilo laže dobiti. Razpis smo poslali vsem stanovskim glasilom jugoslovanskih prosvetnih delavcev in tako dali možnost vsem likovnim pe-dagogom, da so se seznanili z akcijo. Na prireditve smo opo-zorili tudi prek dnevnega časopi-sja, pisali pa smo tudi vsem tistim šolam, ki so že sodelovale in še več sto drugim šolam po vsej naši domovini. V žirijo smo pritegnili strokovnjake tudi iz drugih republik.

Mecen prireditve je bila „Les-nina“ iz Ljubljane, ki je eno največjih tovrstnih podjetij v Jugoslaviji. Njen predstavnik mag. Cene Matičič je na otvori-tvi govoril pionirjem in pouča-rit, da mora biti tudi gospo-darstvo nad vse živo zavzeto za vzgojo mladega rodu.

Pokrovitelja smo zdaj po-iskali med ustvarjalci, ki so se v svojih stvaritvah največ ukvar-jali z uporniško problematiko in tako spet ni bilo težko najti slovečega mojstra Krsta Hege-dušiča iz Zagreba.

Razpis za III. bienale je bil mnogo širši in smo ga razpo-

šiljali tudi v srbohrvaščini, ven-dar za čudo ni bil dovolj uspe-šen. V gori grafik, ki smo jih prejeli, smo namreč pogrešali prenekatero šolo prav z upo-rniškega območja, kjer so za akcijo zanesljivo izvedeli tako ali drugače, niso pa za njen uspeh ničesar storili.

Prireditelji so na razpis pre-jeli 1.600 grafičnih listov, ki jih je poslalo več kot 80 šol iz vse Jugoslavije (razen iz Črne gore). Posebno razveseljivo pa je bilo, da so med tistimi listi, ki so bili izbrani že na šolah iz več tisoč primerkov — bili taki, ki jih pri-reditelji niso mogli zavreči, saj so bili res kakovostni. Tako je imela žirija, ki je bila zdaj pod vodstvom dr. B. Karlavariša iz

Sevnici — „Krvavi punt pozna-mo“ — domačinka akad. ki-parka prof. Vladimira Stoviček, razstavo „Lik Matije Gubca v upodobitvah jugoslovanskih otrok“, v Krškem pa sloveči medaljer Vladimir Stoviček, ki je s pristrčnim govorom navdušil vse navzoče.

Prireditve v Kostanjevici se je udeležila tudi Romunija, ki je prek Zveze prijateljev mladine Slovenije poslala svojo delega-cijo na otvoritveno slovesnost. Tudi sicer je odigrala Zveza pri-jateljev mladine ob tej prilož-nosti izredno vlogo s tem, da je prirediteljem vsestransko poma-gala.

III. grafični bienale je bil že pravi ljudski praznik, deležen

KUPITE — PREBERITE

Novoga Sada, težko nalogo, ki pa jo je dobro rešila; v zadnjem trenutku je namreč razširila La-mutov likovni salon v Kostanje-vici še z dvema razstaviščema na avtentičnem uporniškem ob-močju. Tako je za Lamutov li-kovni salon izbrala 149 grafik prve kategorije, 191 jih je raz-stavila v otroški galeriji na gra-du v Sevnici in 38 v galeriji Krško, kjer je razstavila samo portret legendarnega junaka kmečkih puntov — Matija Gubca. Medtem ko je razstavo v Kostanjevici odprl Krsto Hege-dušič, je odpirala razstavo v

vsestranske pozornosti. Poleg številnih čestitk je poslal po-zdravni telegram tudi tovariš Edvard Kardelj. Praznično ozračje in splošno navdušenje prirediteljev pa so poveljali še romunski gostje, ki so razstavo v celoti povabili v Bukarešto.

Namen bienala je bil tako po-vsem dosežen, napor pa kro-nani z uspehom. Katalog, ki je zdaj izšel že v slovenščini in srbohrvaščini, je bil bogat in opremljen (tako kot diploma, vabila, plakati) z roko večjega strokovnjaka slikarja — grafika Lucijana Bratuša, ki je za Duša-

JOSIPU PLEMLJU — VELIKEMU MATEMATIKU

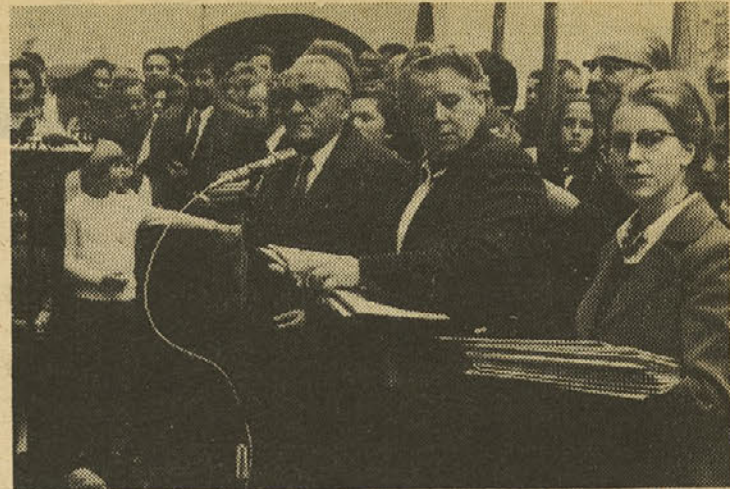
7. decembra so pred poslopjem stare osnovne šole na Bledu odkrili spomenik svetovno znanemu znanstveniku, matematiku, domačinu prof. Josipu Plemlju. Spomenik je odkril Stanko Kajdič, pred-sednik skupščine Radovljica, ki je ob tej priliki poudaril pomemb-nost in izredno vrednost dela Josipa Plemlja na področju matematičnih ved. Odkritja so se udeležili poleg številnih prebivalcev kraja, predstavnikov družbeno-političnih organizacij radovljiške in jese-niške občine in najboljših radovljiških učencev v matematiki tudi Mitja Ribičič, predsednik republiške konference SZDL, podpred-sednik predsedstva SFRJ Miha Marinko, dr. Aleksandra Korn-hauser, podpredsednica izvršnega sveta Slovenije, predstavniki Slo-venske akademije znanosti in umetnosti, univerze v Ljubljani, Dru-štva matematikov, fizikov in astronomov Slovenije in drugi. V kul-turnem programu sta nastopila godba na pihala iz Gorij ter pevski zbor učencev osnovne šole na Bledu. Po odkritju spomenika je bila v festivalni dvorani proslava. O velikem znanstvenem delu Josipa Plemlja je govoril tov. Mitja Ribičič, nato pa še drugi predstavniki kulturnega in političnega življenja Slovenije. Prireditve je popestril z več pesmimi Akademski pevski zbor iz Ljubljane. Svečanosti, ki so bile ob 100-letnici rojstva Josipa Plemlja, se je udeležilo nad 1000 občanov in gostov. — Foto: B. Blenkus

EKOLOŠKA RAZSTAVA „ŽIVLJENJE V MLAKI“

V prirodoslovnem muzeju Slovenije, Ljubljana, Trg herojev 1/I, so odprli ekološko razstavo, ki naj bi pokazala — za zgled smo vzeli mlako — kako sta življenjski prostor in življenjska družba v njem tesno povezana med seboj in odvisna drug od drugega. Poleg zgradbe tega ekosistema so v razstavi pokazani tudi procesi v njem. Razstava, ki obravnava enega od ekosistemov, je primerna za učno uro iz ekologije. Priporočamo jo predvsem učencem tretjih razredov gimnazije in šestih ter osmih razredov osnovne šole. Če želite strokovno vodstvo po razstavi, se prijavite nekaj dni prej po telefonu na štev. 22451 ali pa pismeno na naslov: Prirodoslovni muzej Slovenije. S slikami bogato opremljen vodnik po razstavi dobite pri muzejskem pazniku.

Razstava bo odprta do aprila 1. 1974, vsak dan od 10. do 12. ure, razen ponedeljka, ob sredah in petkih pa tudi od 16. do 18. ure.

MARIJA GOSAR

Akademik Krsto Hegedušič deli diplome mladim grafikom Jugoslavije. Foto: Ive Bratuš

nom Premfom prevzel na ko-stanjeviški šoli pouk in krožek likovne vzgoje. Uspeh te šole je bil tudi zdaj izjemen, saj je ži-rija, ki je delala izbor za raz-stavo, povsem anonimno prese-nečeno vzklila: „To je dobra šola!“ Tako je šola — gostiteljica, ki ni imela na prvem bienalu niti enega lista, prišla pod večšo roko odličnih vzgojiteljev v sam vrh mladih grafikov Jugoslavije in skoraj sočasno dobila tudi na

Gospodarskem razstavišču v Ljubljani bronasto plaketo za svoje upodobitve cvetja na raz-stavi „Cvet in sad 1973“.

In kaj zdaj? Organizatorji smo se odločili, da razpišemo IV. grafični bienale, ki bo v sporedu XX. Dolenjskega kul-turnega festivala v Kostanjevici na jesen 1975 in ob 30-letnici osvoboditve pod naslovom „Koraki v svobodo“.

LADO SMREKAR

Aktualno o današnji umetnosti

FATAMORGANA

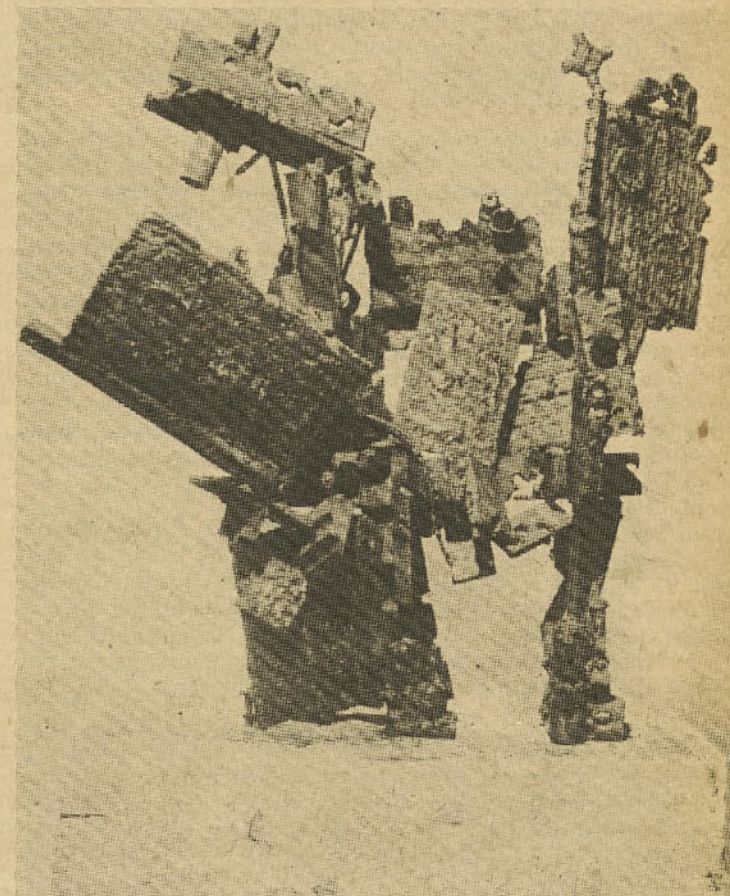
Umetniška dela pomenijo mnogo več kot na videz predstavljajo. Ogledno si to na našem zgledu. Preden dobi opazovalec močnejšo asociacijo, se mu nehote prikaže v spominu „konjiček, ki piska“. Take glinaste konjičke smo v otroških letih občudovali, pa tudi piskali smo nanje. Preprosta igračka je bila takrat vsem otrokom naše dežele zelo pri srcu. Prvemu vtisu sledijo še druge predstave: spomnimo se velikih konjeniških spomenikov fevdalcev in vojšča-kov. Precej fantazije je treba imeti, da iz razbitin, ki so ostale na bojišču, sestavimo konja, ki bi zmogel nekaj izvelič in peljati. Konja, na katerem bi lahko pojezdili in zdijali v dalj.

Šele ko vzemo za čas, v katerem je umetnina nastala, ter za umetnikovo ime in deželo, se nam misel zbistri: poteze njegove umetnine postanejo jasnejše. Vojna je nekaj grozljivega. Za njo ostaja: razbito železo ladij, tankov, topov in letal. Vsi ti predmeti niso več sposobni industrijskega funkcioniranja, na ekranu umet-nosti pa naj bi predstavljali nekaj živega, naravnega. — Žival? Umetnikov pogled je v teh razmetanih in uničenih bojnih orodjih v viziji ugledal čvrsto postavlo asirskega Lamassuja. To je značilno mešano bitje, ki ga predstavlja živalsko-človeška plastika asirske umetnosti z moško glavo, stiliziranimi krili in brado ter s telesom bika. Ta asirski simbol čuvarja hiš in mest je postal v tem trenutku simbol tudi za Arabca, ki je bil ranjen v svojem meditiranju.

Razbitine pravkar končane vojne niso le kupi železa, temveč mnogo več: to so znamenja vojnih strahot in nesreče mnogih. Sredi rumeno-belih sipin puščavskega peska se je že nič kolikokrat znašlo tuje železo, tuje orožje. Kakšen anahronizem velikim umetnostnim epoham! Pošastnost tega konjiča je danes še večja. Pravkar se je namreč končala že četrta od zadnjih vojna in šele sedaj bodo sedli pogajalci za konferenčno mizo miru. Zlovesča prikazen, odtopotaj z belin afriške prostranosti! Mir je potreben tudi tej deželi. Kdor je morda želel v tej fatamorgani, skovani iz železa, ugledati zagonetno kamnito sfingo, se je zmotil. Rožljanje z železom je dalo mnogo manj kot tisočletni molk. Civilizirancu sfinga marsikaj pove, čeprav je ukleta v večnostni molk. Kdaj bodo železne igrače prenehale vznemirjati zemljo? Nič prej kot takrat, ko bodo vsi ljudje spo-sobni podati si roke, ki bodo v fatamorganski zrcalni podobi prav tako dobrohotne in obetavne. Mir ni le potreba. Mir je nujnost. Ali bi nam sploh lahko ubežal, če bi ga vsi resnično želeli — sebi in drugim?

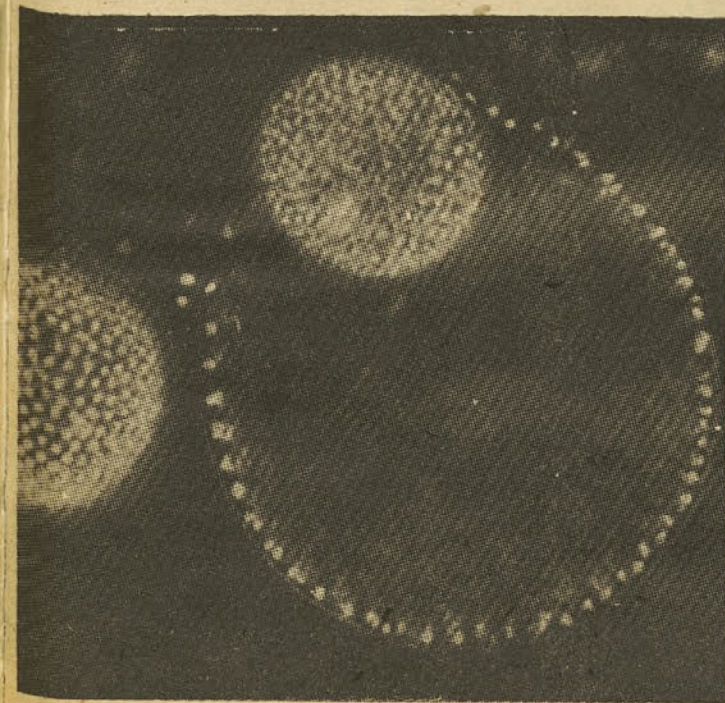
Iz različnih kosov orožij modernega 20. stoletja zvarjeni konjič naj se kot nezaželeni tujek spremeni v čuvarja miru. Sama umetni-kova roka tega ne zmora uresničiti; pomagati ji morajo roke vsega človeštva.

IGOR PLEŠKO

Suez, železo, 1970/72 — Abdel Hamid el Dawakhli, ZAR

Prosvetni delavci se izpopolnjujejo ob prebiranju svojega glasila!

Izberite med novimi knjigami • Izberite med novimi knjigami

PRVI LETNIK NOBELOVCEV

Dela avtorjev, dobitnikov najvišjega priznanja za literaturo – Nobelove nagrade, ki jo vsako leto podeljuje švedska akademija v Stockholmu, naj bi bila dostopna vsem ljudem sveta. Zamisel, da bi jih izdajali tudi pri nas v posebni zbirki, je pred nedavnim uresničila Cankarjeva založba v Ljubljani. Med slovenske bralce je poslala prvih osem knjig, katerih avtorji so slavni Nobelovi nagradenci: roman W. St. Raymonta v štirih knjigah – nacionalno epopejo Kmetije, izbor pesmi Salvatora Quasimoda, roman Jeana Paula Sartre v zrelih letih, pesniško zbirko in roman Gora Rabindranatha Tagoreja ter dva slogovno različna romana lanskega Nobelovega nagradenca Heinricha Boella (In ni rekel niti besede, Hiša brez varuhov).

Zakaj so začeli izdajati prav to zbirko in v tako lepi opremi (knjige je opremila Nadja Furlan)? K temu so jih spodbudili rezultati ankete; ta je pokazala, da ljudje želijo take knjižne zbirke, ki vsebujejo duhovne vrednote velikanov sveta in to v opremi, ki zagotavlja trajno vrednost.

Urednik zbirke prof. Janko Moder nam je na tiskovni konferenci pojasnil težave, s katerimi ima opravka pri urejanju zbirke, ki je pravzaprav že vnaprej dana, saj določa avtorje švedska akademija. Zbirko so zasnovali tako, da bodo v njej zastopane razne literarne zvrsti (pesmi, drame, proza, eseji), pa tudi razne narodnosti, področja in različna časovna obdobja. V zbirki bo izšlo vsako leto tudi katero izmed del nagradenca minulega leta. Letos je to Heinrich Boell, prihodnje leto pa bomo v tej zbirki poleg del Galsworthija, Hamsuna, Hesseja in Nerude prebrali tudi dela letošnjega Nobelovega nagradenca Patricka Whitea.

Zanimivost teh knjig so tudi uvodne besede, utemeljitve nagrad predstavnikov Nobelove ustanove ob podelitvi nagrade in nagradjenčev „odgovor“ nanje. Kratki eseji ob koncu knjige so še posebne vrednosti, saj nam zgoščeno predstavijo avtorja. Objavljena je tudi bibliografija del, zapisov in člankov, ki so jih objavili na Slovenskem o posameznem avtorju.

Obseg letnikov je že sedaj jasno določen: v zbirki bo izšlo vsako leto od 6 do 10 knjig. Ob urejanju je upoštevano tudi to, da so pri nas najboljše dela Nobelovcev že doživela svojo izdajo, Cankarjeva založba pa se je odločila, da bo objavila tudi taka dela nagradjenčev, ki jih še n. poznamo in jih ni doslej izdala še nobena naša založba. Eno od načel, ki si jih je postavila redakcija, je tudi to, da bodo dela prevedena v čimbolj sodoben jezik.

„Nobelovce“ Cankarjeve založbe v resnici lahko imenujemo popularno zbirko: knjige so izšle v 8000 izvodih, od teh pa jih je danes v prednaročilu prodanih že 6000. Dokaz, da se Slovenci pri knjigah še vedno navdušujemo za oboje: za vsebinsko bogastvo in estetski videz.

MARJANA KUNEJ

MALA SPLOŠNA ENCIKLOPEDIJA

DZS, prva knjiga A–G

Po dobrih dvajsetih letih, odkar je izšel pri DZS prvi povojni slovenski „vsevedež“ Priročni leksikon, smo dobili Slovenci letos kar dveje sorodnih publikacij: Leksikon CZ in sedaj še Splošno malo enciklopedijo DZS, obe že neprimerno boljši, kot je bil njun, še zelo neobogaten predhodnik. Za vse tri je značilno, da so precejšnje na tujo, deloma sorodno narodno podlago; narodnostništvo na tem področju je včasih celo za večji in bogatejši samor problem.

Leta 1968 je izšla pri beograjski založbi Prosveta druga izdaja Male enciklopedije v dveh zvezkih. Takrat je Prosveta dala Državni založbi Slovenije priložnost, da priredi in izda njeno slovensko različico. Ta je ponudbo sprejela; ustrezal ji je obseg 2000 strani velike osmerke (na večje tovrstne izdaje pri nas še ni bilo misliti), na voljo je imela tako rekoč vse ilustracijsko gradivo, in kar je najpomembnejše: izvirnik je bil že obdelan za uporabo in potrebe vsaj v nam najbližjem, srbskohrvatskem kulturnem prostoru. Do tedaj prodanih nad 100.000 izvodov in 280 imen strokovnih sodelavcev je bilo tudi sicer poročilo za kakovost dela. Uredniški odbor je v naslednjih štirih letih pripravil slovensko priredbo. Pri izločitvi, predelavi in dopolnitvi gesel ter ilustracij (vsega 10 %) je sodelovalo – poleg prvotnih dveh ali treh slovenskih – še štirideset domačih avtorjev. Poskrbel je tudi za prevajalce iz posameznih strok. Slovenska izdaja obsega sedaj tri zvezke, in je tako ob izbranem formatu bolj priročna.

Enciklopedična obdelava dopušča v primerjavi z leksikalno bolj svobodno združevanje sorodnih pojmov v vsebinsko obširnejša gesla, ki jih dopolnjujejo ustrezna podgesla, če je to potrebno. Tako npr. obsega geslo Črna gora skupaj z ilustracijami, 5 strani besedila. Kot podgesla so navedena v tem primeru zgodovina, plemena, umetnost, glasba. Seveda so razni osebni in stvarni podatki zajeti še pod posebnimi gesli. Delavsko gibanje zavzema skoraj dve strani, delavsko samoupravljanje pa eno stran. Tako je enciklopedija bolj uporabna v študijske namene; ker se izogiba kopičenju golih podatkov in definicij, postane prijateljska za branje, dopušča pa še razvojnne, idejne in podobne osvetlitve. Vsaka enciklopedija, in tudi pričujoča, je vsebinsko opredeljena v času in družbenem okolju svojega nastanka. Založba in uredniški odbor sta se potrudila, da je delo tudi v tem pogledu kritično in vestno opravljeno.

Leksikografske izdaje zastarijo hitreje, kot npr. leposlovna dela klasične vrednosti. Zato jih je treba hitreje in bolj intenzivno uporabljati. Mala enciklopedija bo najbolj ustrezala svojemu namenu, če bo zlasti učencem višjih razredov osnovnih, poklicnih in srednjih šol vedno in lahko dostopna, npr. v priročnih razrednih knjižnicah predalih. Učitelju bo hkrati lahko dosegljiv, vsestranski vir podatkov ob pripravah na pouk in za njegovo razgledanost.

Drugi in tretji del bosta izšla do konca leta 1974. Želimo, da bi se založnici kmalu posrečil še njen nadaljnji korak, nakazan v uvodni besedi: „Morda bo pričujoča izdaja, skupaj s Krajevnim leksikonom tudi korak bliže k temu, da bomo Slovenci končno enkrat – čeprav gotovo med zadnjimi narodi v Evropi – dobili svojo nacionalno enciklopedijo, za kar imamo sedaj bržkone že vse možnosti.“

R. ROŽEK

SedANJI urednik „Galeba“ Lojze Abram

LEP „GALEBOV“ JUBILEJ

Zamejska mladinska revija za osnovnošolce, ki jo v Trstu izdaja Založništvo tržaškega tiska, praznuje letos že dvajseto leto svojega izhajanja.

Od oktobra 1954, ko je na pobudo plemenite učiteljice in pisateljice Mare Samsove izšla njegova prva številka, je „Galeb“ pod skrbno roko urednikov Mare Samsove, učitelja Milana Jereba in sedanjega urednika novinarja Lojzeta Abrama prehodil dolgo in težavno, toda uspešno pot. Slovenskim otrokom v Tržaški in Goriški pokrajini je bistril ne samo duha, marveč jim je budil zavest in jih na tem koščku slovenske zemlje vzgajal, spodbujal in razveseljeval, da niso utonili v večinskem morju. S tem da je – v nenehnem tesnem stiku z matično deželo – posredoval najdražje, lepo slovensko besedo, jim je omogočal, da so ostali zvesti svojemu materinemu jeziku in ljudstvu.

Z zadovoljstvom ugotavljamo, da „Galeb“ vsebinsko in oblikovno nenehno raste ter da je njegova naklada vedno večja. Čeprav se je revija v Tržaški in v Goriški pokrajini že lepo uveljavila, se ji doslej žal še ni posrečilo, da bi prodrla tudi tja, kjer bi bila najbolj potrebna, to je k otrokom v slovensko Benečijo. Prepričani pa smo, da ni več daleč čas, ko bo „Galeb“ uresničil tudi to svoje stremeljenje. Ob njegovi 20-letnici mu iskreno čestitamo in želimo še mnogo mnogo uspeha!

V. T. ARHAR

IZŠLA JE LETNA ZBIRKA PREŠERNOVE DRUŽBE

Najtežje je pripravljati sklenjene zbirke za širok krog bralcev, kakršnega ima npr. „Prešernova družba“. In vendar se ji to – ob skrbnem izboru in pripravi iz leta v leto – že 20 let zapovrstjo – posreči.

PREŠERNOV KOLEDAR 1974 obsega koledarski del z reprodukcijami oljnih slik Božidarja Jakca (o slikarju je objavljen tudi članek). V KOLEDARJU najde bralec razmišljujoče članke o kulturi, o zamejskih Slovencih; dalje poljudnoznanstvene sestavke o slovenskem kmetijski, evropskem gospodarstvu, prispevke iz zgodovinskih obdobj, prikaz razmer v svetu, pa tudi črtice in pesmi za ljubitelje literature. Ob koncu je seznam zaupnikov PREŠERNOVE DRUŽBE, teh večkrat nepriznanih, a tako delovnih razširjevalcev kulture.

Za vse ljubitelje dobre povesti, zanimivega pa tudi humorističnega branja je PREŠERNOVA DRUŽBA letos dobro poskrbela.

VISOŠKA KRONIKA – klasična in priznana najboljša povest Ivana Tavčarja je za vse, ki so že pozabili njeno vsebino ali pa so zaradi pogostega prebiranja obrabili stare izdaje, vedno znova privlačno branje. Še več – potrldi jih bo v prepričanju, da se s poštenim delom, ljubeznijo in odločnostjo ponavadi največ doseže – pa če taka ali drugačna gosposka grozi in zavaja ljudi z grožnjami, vražami ali lažnimi obljubami.

SNEŽNE VERIGE, delo mlajšega datuma (pisatelj Marjan Kolar) obravnava sedanji čas in pehanje Slovencev ne samo za vsakdanji kruh, temveč tudi za boljši zaslužek. Popisu je odhajanje zdomcev v Nemčijo in drugim, njihovo delo in hrepenenje po domu. Ne ogne pa se tudi opisovanje življenja onih, ki so ostali doma: ostarelih staršev – in otrok. Postavljanje z lepimi avtomobili in velikimi darili ter bučne veselice ob ponovnih odhodih so često samo svetleča zavesa, da bridka resničnost ne bi bila tako zelo vidna.

KAKO SEM SE JAZ LIKAL je humoristično in hkrati poučno pripovedovanje o trdi poti do izobrazbe, in – kot so njega dni rekli – boljšega kruha za slovensko mladino pod Avstro-Ogrsko. Knjiga je pravzaprav avtobiografija, pisana vedno in grenko, a vselej sproščeno, kakor je znal pisati njen avtor Jakob Alešovec. Tudi literarno razgledani ljudje se slabo spominjajo tega avtorja – rodil se je l. 1842 – saj ga tudi literatura skopo ali pa sploh ne omenja. Vendar bo knjiga v veselje mladim in odraslim bralcem.

IKARUS LETI V VESOLJE (inž. Vladimir Ribarič) je poljudnoznanstvena literatura o človekovih poskusih in uspehih pri poletih, pa tudi o njegovih krvoločnih poskusih ubijanja z letočim orožjem. Ne manjka niti prva zgodba o mitološkem Ikarusu, ki so se mu odlepila z voskom pritrjena krila, ker je letel preblizu soncu. Vsi, ki so preživeli II. svetovno vojno, pa bodo z bridkim zanimanjem brali znanstveno razlago o nastajanju ubijajočega „V-2“. V knjigi so opisani tudi najnovejši vesoljski poleti.

STANOVANJE (Ivan Špolar) je knjiga, ki nam svetuje, nas izobražuje – in celo razvedri. Vsem, ki si stanovanje šele opremljajo, bo dragocena pomoč, saj ima predloge tudi za najskromnejše razmere. Tistim, ki se jim dozdeva stanovanje staro in pust, bo prikazala, kako je treba čisto malo iznajdljivosti in denarja, da si ga obnovijo in prilagodijo. In v čem je vrednina knjige? Z bogatimi barvnimi fotografijami nam zatrjuje, da je tudi v pustem okolju mogoče narediti čudovito vder kotiček. Samo malodušje in lenobo mora človek poslati ta čas na dopust.

NEŽA MAURER

MED DVEMA LETNICAMA

Na prehodu starega v novo leto delajo tudi založbe obracun svoje dejavnosti. Kakšno je bilo leto 1973 za založbo Mladinska knjiga in koliko ji bo naklonjeno leto 1974? Direktor te založbe Ivan Bizjak nam je pojasnil, da preteklo leto le ni bilo tako zelo slabo, kot je sprva kazalo. Kljub znanim težavam je Mladinska knjiga v preteklem letu uresničila svoj program: izdala je 64 knjig, namenjenih bralcem do 14. leta starosti – to so izvirna, prvič natisnjena dela. V skupni nakladi je izšlo 625 tisoč izvodov, osnovnošolcem pa jih je bilo namenjenih 218 tisoč (na vsakega so prišle približno po tri knjige, na vsak razred osnovne šole pa po 8 knjig). Eden temeljnih meril založbe Mladinska knjiga je množičnost; navedeni podatki torej potrjujejo, da je Mladinska knjiga v letu 1973 uresničila svoje poslanstvo.

Podjetje je naredilo vse, da bi premagalo na pogled nepremostljive ovire, finančne razmere pa pomaga popravljati tudi družba: z znižano obrestno mero od 11 na 9 %, podaljšanimi roki za posojila, regresom za tiskanje mladinske periodike in z večjo podporo kulturne skupnosti. Obetajo, da bo zaradi boljših denarnih razmer izšlo v letu 1974 26 knjig več kot letos.

In kaj bodo izdali za mlade bralce do 14. leta starosti v prihodnjem letu? O tem sta nas obvestila urednika zbirke za to starostno stopnjo Niko Grafenauer in Ivan Minatti.

V zbirki kartonskih slikanic Najdihojca, ki seznanja otroke od 2. do 12. leta starosti s temeljnimi pojavi iz njihovega vsakdanjega okolja, bodo izšle v letu 1974 tri raztegljive kartonske slikanice, opremljene s kratkim spremnim besedilom v verzih. Deset knjig bo izšlo v reprezentativni knjižni zbirki Čebela, ki je pravzaprav pomožno šolsko berilo za prve razrede osemletke. Pravljice, basni in otroške pesmi te zbirke so izpopolnjene z izvirnimi ilustracijami domačih slikarjev.

Niko Grafenauer je še posebej opozoril na domačo poljudnoznanstveno slikanico, ki naj

bi izhajala v treh težavnostnih stopnjah, v 10 knjigah. Te stopnice naj bi seznanjale otroke temeljnimi sestavinami življenja, ki ga živimo, in s tem nimi spoznanji.

V zbirki Velika slikanica, temelji na domačih besedilih mladino – z izjemo nekatere svetovno znanih umetnih ljudskih pravljic – se je uveljavila naša velika slikanica kot seben literarno-likovni namen, ki najbolj razvidno izstopa tipično slovensko ustvarjanje za otroke; v njej se učinkovito združujeta slikarska in literarna plat naše umetniške ustvarjalnosti za otroke. Kot posebej zanimivost v tej zbirki bo izšla slikanica Lahkih nog naokrog smrti. V Cicibanovi knjižnici izšlo 11 del, namenjenih otrokom do 12. leta starosti. V zbirki bodo objavljena izvirna dela domačih piscev za mladino, pa tudi nekatera dela klasične mladinske literature.

V zbirki Zlata ptica so za prihodnje leto predvidene štiri zbirke pravljic, in sicer: slovenske, najlepše turkmenske Pravljice čepeče mačke.

Ivan Minatti ureja knjižni zbirke, namenjene bralcem od 11. do 14. leta starosti. Te knjige izhajajo v zbirkah: Sinji galeb, Kekčeva knjižnica, Zlata knjiga, Biseri, Indijanarice in brano delo J. Londona. V knjižnici Sinji galeb, ki je namenjena višjim razredom osnovnih šol, izhajajo že 20 let, je te dni izšlo 180. knjiga. V prihodnjem letu bo izšlo v tej zbirki 8 knjig, prednost pa bodo imela dela slovenskih pisateljev in dela jugoslovanske literature.

Obsežnejše knjige za isto starostno stopnjo bodo izšle v zbirki Kekčeva knjižnica. Izšla bo zbirke Zlata knjiga temelji na anketi, ki so jo izvedli med značkarji – v njej bo izšlo 10 najboljših del. V razkošnejši zbirki Biseri bo izšlo 6, v zbirki Indijanarice 6, med izbranimi deli J. Londona pa bo objavljeno 5 del.

Razen tega bo izdala Mladinska knjiga v prihodnjem letu 20 knjig v zbirki Moja knjižnica, več plošč in kaset.

M. K.

UDOMAČENE „ZVERINICE IZ REZIJE“

Natanko pred letom dni, 13. decembra lani, je založba Mladinska knjiga v Ljubljani predstavila zbirko rezijanske lirike Rožice iz Rezijske, ki jih je „presadil“, zapisal in iz narečja v knjižni jezik prenesel Milko Matičetov, letošnjega 13. decembra pa nam je ist avtor v prostorih Društva slovenskih pisateljev spregovoril o svojih „udomačenih“ Zverinicah iz Rezijske. Milko Matičetov je ujel na magnetofonski trak kar 240 takih pravljic, v knjigi pa jih je objavil 60 – takih, za kakršne meni, da „predstavljajo primerke, ki so prave literarne vrednote“. Zanimive so za lingvisti, zadovoljijo bodo pa tudi bralca, ki ima rad lepo literaturo.

V tehtnem uvodu pojasnjuje, da so „Zverinice“ po redakcijski zasnovi nekakšno nadaljevanje ali dvojček „Rožice“ – obe knjigi imata namreč na začetku rezijansko uvodno besedo, predgovor, obsegata 60 besedil, obsežne opombe, krajši povzetek in ilustracije. Pravljice je pripovedovalo 33 oseb različnih starosti, največ – kar 16 pa jih je povedala znana pravljčarka iz Rezijske Jelica v Boroviču. Zato je razumljivo, pojasnjuje avtor, da vse ne morejo biti enakravn in enako ugašene. In dalje: „Vem pa tudi, da ima v pisanem mozaiku vsak še tako droben, nepravilen in manj ugleden kamenček svojo notranjo in zunanjo vrednost... Pripominim nam samo to, da bi se pred nekaterimi tukajšnjimi teksti lahko priklonili ali odkril marsikateri šolani pisatelj.“

Studenec ljudske ustvarjalnosti je v Rezijski še vedno živ; pomlaja se, zato se tudi ta pravljčarna zvrst modernizira. Tak zgled je navedel Milko Matičetov v uvodu; vanj je „vthotapil“ eno od pomlajenih pravljic o botru volku, ki si je kupil motor in povabil lisico na izlet.

Knjigo je izredno domiselno ilustriral Ančka Gošnik-Godec, izdala pa so jo kar tri ustanove: Mladinska knjiga, Založništvo tržaškega tiska in Inštitut za slovensko narodopisje pri Slovenski akademiji znanosti in umetnosti. Zverinice iz Rezijske, ki so izšle v zbirki Zlata ptica, so v resnici izjemno založniško dejanje: znanstvena obdelava teh pravljic namreč izstopa iz programa dosedanjih tovrstnih izdaj – s posebno kakovostjo. Na tiskovni konferenci smo slišali, da bodo v taki znanstveni izdaji kmalu izšla tudi dela slovenskih pesnikov in pisateljev.

Ob izidu „Zverinic“ je priredila Mladinska knjiga pravcato literarno dopolnilo, na katerem sta sodelovala poleg avtorja še znana rezijanska pravljčarka Jelica v Boroviču, ki je povedala eno od svojih pripovedi v rezijanski, in igralec Boris Cavazza, ki je prebral eno od zgodb v prevodu. Svoje navdušenje ob izidu je izrazil s toplimi besedami tudi rezijski župan Enzo Lettig.

MARJANA KUNEJ

NADZOR POMAGA ŠOLSKI PREHRANI

Po anketi v marcu 1973, ki bi prikazala, kako je s šolsko prehrano na območju posameznih 11 manj razvitih občin po pregledu izbranih šol v občinah, ki ga je opravil centralni zavod za napredek gospodinjstva v Ljubljani, velja ošna ugotovitev, da so se razmere na tem področju dokaj izboljšale. Podatki, z redkimi izjemami, kažejo, da se je zelo povečalo število učencev, ki prejemajo šolske malice (v povprečju 93,1 % šolskih otrok s tega območja), da se je povečala poraba mleka, s tem pa tudi kakovost šolskih malic (z izjemo ene pregledane šole od ostalih). Precej bolj zavzeto za to delo je tudi osebje, ki skrbi za šolsko prehrano, pa tudi odgovorni družbeni dejavniki v občinah imajo za to več razumevanja, kot so ga imeli kdaj. Tako smo tudi lažje dobili potrebne podatke, vodila šol in kuharsko osebje pa

je bilo bolj sprejemljivo za pomoč in nasvete. Vse to kaže, da je strokovni nadzor šolske prehrane v zadnjih letih dosegel svoj namen in ga je treba še naprej načrtno razvijati. Brez dvoma pa je tudi družbena materialna pomoč šolski prehrani odločilno pripomogla k njenemu pospešenemu razvoju.

V prihodnje bi se bilo treba lotiti bolj enotnega prehranjevalnega programa, ki bi bil premišljeno sestavljen in bi upošteval fiziološke prehranske potrebe šolskih otrok in hkrati racionalno pripravo obrokov. Razvijati bi morali strokovno svetovno službo za uspešno poslovanje večjih kuhinj, smotrno nakup opreme, primerne kuhinjske, jedilne in transportne posode, toplotnih naprav, kuhinjskih strojev in drobnih kuhinjskih pripomočkov.

Razveseljivo je, da skoraj ni socialno ogroženega otroka na šoli, ki še ne bi prejemal vsaj

enega šolskega obroka hrane, bodisi brezplačno ali po znižani ceni. Šolske malice prejemajo skoraj vsi učenci, ki so od šole oddaljeni. Precej slabše je za šolarje preskrbljeno glede opoldanskobrokov (šolska kosila prejema povprečno le 6,7 % učencev s tega območja), čeprav je v primerjavi s prejšnjim letom vendarle dosežen napredek. Za pripravo ustreznih kosil, kar je nujno povezano tudi z možnostjo podaljšane bivanja učencev v šoli, so potrebni primerni kuhinjski prostori in oprema (v skoraj polovici od obiskanih šol tega nismo opazili) oziroma organizacija kosil v večjih že obstoječih kuhinjah, kjer bi lahko pripravili še več obrokov kot doslej. Higijenski režim v pregledanih šolskih kuhinjah je na splošno pomajnkjiv; potrebna bi bila večja budnost občinske sanitarne inšpekcije. Tudi strokovnost osebja, zaposlenega na področ-

ju šolske prehrane, še ne ustreza. Velika večina kuhinjskega osebja ima interno priznano polkvalifikacijo, vodje šolske prehrane, ki naj bi skrbeli za ustrezen prehranjevalni program, pa so delavke različnih profilov, od predmetnih učiteljic za gospodinjstvo do administratork in kuharic. To osebje je še vedno nujno potrebno izobraževati na seminarjih. Dejavnosti na področju kolektivne prehrane šolskih otrok se je treba lotiti premišljeno in organizirano ter jo, načrtno vključevati v organizacijo življenja v določenem, organsko povezanem naseljenem prostoru. Več skrbi bi ji morale posvetiti tudi samoupravne interesne skupnosti izobraževanja in otroškega varstva, kajti le z zavetim sodelovanjem vseh družbenih dejavnikov bomo dosegli tudi na tem področju zadovoljlive uspehe.

MILICA VUGA, dipl. inž.

Dva in ena — Peter Kocjančič

Vzgoja in varstvo

ALI POZNAMO DELO VZGOJITELJIC?

V predšolskem obdobju se prične načrtno postopno delo že od najnežnejše mladosti, tako rekoč že od rojstva dalje. Veliko smo govorili, veliko razpravljali. Po vsej verjetnosti bo sprejet zakon, ki bo ščitil naše majhno drobno bitje in omogočil materi, da ostane vsaj do enega leta otrokove starosti doma.

Da bo vsaka mati znala pravilno izrabiti čas in se čimbolj posvetiti svojemu dojenčku, bo prav gotovo segla tudi po strokovni literaturi, ki ji bo v veliko pomoč.

In kako naprej? Pri predšolskih zavodih naj bi ustanavljali jasli, ki bi skrbele za nadaljnji otrokov vsestranski razvoj. Za otroke do drugega ali tretjega leta starosti bodo skrbele otroške medicinske sestre. Od takrat dalje bo vzgoja zaupana kvalificiranim vzgojiteljicam, ki naj bi otroka vsestransko na vseh področjih enako vzgajale in ga z igro pripravile na zahtevno delo v šoli.

Ne bi podrobno opisovala zahtevnega dela vzgojiteljic, mislim pa, da bo treba tudi o tem temeljito razmisliti. Otroci v predšolskih zavodih so sicer razdeljeni po starosti v različne oddelke, vendar je obseg dela vzgojiteljice še vedno mnogo prevelik. Vzgojiteljica odgovarja še za vsako bitje, za njegovo življenjsko varnost. Biti mora izredno iznajdljiva, poleg vsega pa vedno dobro razpoložena. Pripravi mora nastope za dijakinje srednje vzgojiteljske šole, prirediti s svojimi malčki razne nastope za prireditve in proslave, mora se nenehno strokovno izpopolnjevati in prva prebrati vso mladinsko in strokovno literaturo. Skratka, njena tedenska delovna obveznost traja mnogo več kot 42 ur. Poleg vsega so tu še razne izredne dejavnosti (kinematografske predstave, lutkovne igrice, ritmika, telovadba itd.) za otroke, ki niso zajeti v redno predšolsko vzgojo. Če bomo hoteli dati predšolskemu otroku čimveč,

bomo morali še veliko narediti. Bolje bo treba poskrbeti tudi za ustrezne delovne razmere in za pravičnejše nagajevanje vzgojiteljev in učiteljev. Kako bomo to dosegli?

— Vsi vzgojitelji in učitelji razrednega pouka v osnovni šoli bi morali imeti enako učno ali vzgojno obveznost, to je 20 do največ 25 ur tedensko. Preostali čas naj bo namenjen za pisanje priprav, analizo dela, psihološka zapazanja in administracijo, ki so jo vzgojiteljice dolžne voditi, in za pripravo učnih pripomočkov, ki jih uporabljajo pri svojem vzgojnem delu.

— Tudi vzgojiteljice bi morale imeti možnost višje izobrazbe na svojem področju (primer pedagoška gimnazija — akademija).

— Seminarji in dodatno strokovno izpopolnjevanje (enako za vzgojitelje in učitelje) naj bodo v poletnih mesecih (med rednim delovnim časom je neizvedljivo, v popoldanskem času preveč dodatno obremenjuje vzgojno osebje — primer seminarji za druge družbene delavce, ki potekajo v rednem času).

— Če bodo predšolski zavodi delali tudi med šolskimi počitnicami, bo treba za to zagotoviti dodaten denar za plačilo praktikantov. Sedaj ima vzgojiteljica še znatno težje delo, saj so oddelki natrpani, ker mora pač vsaj polovica delavcev porabiti svoj redni letni dopust. Veliko vprašanje je tudi, kam s celim oddelkom otrok; če vzgojiteljica zboli, ima pravico do svojega nadomestila osebnega dohodka, TIS pa priznava le eno vzgojiteljico na en oddelok. Predšolskim zavodom tudi vsa leta niso bile priznane nadure, ki jih je bilo veliko brezplačno opravljenih.

Kot preprosta državljanka, ki je še vedno voljna delati in ustvarjati, menim, da je skrajni čas, da se vse te zadeve uredijo v republiškem merilu. Začeto delo je torej treba nadaljevati.

STANKA B.

OSNOVNA ŠOLA PIRAN

razpisuje naslednja prosta delovna mesta:

- učitelja za razredni pouk — nastop dela 1. februarja 1974 ali po dogovoru,
- vzgojiteljice za otroški vrtec — oddelki Portorož — nastop dela 1. januarja ali po dogovoru,
- vzgojiteljice za otroški vrtec Piran — nastop dela takoj ali po dogovoru.

Kandidati naj pošljejo prijave v 15 dneh po objavi razpisa na naslov: OSNOVNA ŠOLA PIRAN, 66330 PIRAN.

RAZPISNA KOMISIJA VVZ „CICIBAN“, Šarhova 29, Ljubljana,

razpisuje za nedoločen čas delovna mesta

1. 7 vzgojiteljic
2. 6 otroških sester
3. administrativnega delavca — blagajnika
4. hišnika
5. 3 NK delavk

POGOJI:

- pod 1 — vzgojiteljska srednja šola z diplomom
- pod 2 — srednja šola za medicinske sestre — pediatrična smer z diplomom
- pod 3 — srednja ekonomska šola s 5-letno prakso
- pod 4 — KV delavec s 5 let delovnih izkušenj na enakem ali podobnem delovnem mestu — opravljen izpit za voznika motornih vozil B kategorije
- pod 5 — NK delavka — 8. razr. osn. šole — delo v popoldanskem času

Ponudbe z dokazili o izpolnjevanju pogojev in življenjepisom predložite razpisni komisiji v roku 15 dni po tej objavi. Zasedba delovnih mest z januarjem 1974 oziroma ob otvoritvi novega zavoda BS-7, Ulica prvoborcev.

Svet šole na II. GIMNAZIJI V LJUBLJANI, Šubičeva 1,

razpisuje prosto delovno mesto (ni reelekcija):

- pomočnika ravnatelja ali
- 2 pomočnikov s polovično učno obveznostjo.

Pogoji: profesor z 10-letno pedagoško prakso. Nastop službe 1. januarja 1974 ali po dogovoru. Razpis velja do zasedbe delovnega mesta. Prošnje pošljite na naslov: Svet šole II. gimnazije v Ljubljani, Šubičeva 1.

POSEBNA POKLICNA ŠOLA PRI CENTRU ZA REHABILITACIJO IN VARSTVO SLEPIH IN SLABOVIDNIH SLOVENIJE V ŠKOFJI LOKI

razpisuje prosti delovni mesti:

- socialnega delavca
- Pogoj: višja šola za socialne delavce in 3 leta delovnih izkušenj.
- vzgojitelja
- Pogoj: višja defektološka izobrazba (tiflopedagog); pedagoška akademija (tiflopedagog); višja pedagoška izobrazba druge ustrezne stroke oziroma smeri z dopolnilno tiflopedagoško izobrazbo; 3 leta delovnih izkušenj.

Rok za prijavo je 15 dni po objavi razpisa.

OSNOVNA ŠOLA BETLINCI

razpisuje prosto delovno mesto

učitelja za matematiko in fiziko za nedoločen čas.

Nastop 1. februarja 1974.

Pogoj: predmetni učitelj; družinsko stanovanje v bloku.

Kandidati naj vložijo prošnje v 15 dneh po objavi razpisa.

OSNOVNA ŠOLA DUŠAN MUNIH MOST NA SOČI

razpisuje prosto delovno mesto

učitelja za razredni pouk na podružnični šoli Šentviška gora. Nastop dela 1. februarja 1974, za nedoločen čas.

Rok za prijavo je 15 dni po objavi.

GIMNAZIJA KOČEVJE

razpisuje prosto delovno mesto

učitelja kemije za nedoločen čas

Pogoji: P ali inž. kemije

Nastop službe s 1. januarjem 1974.

Samsko stanovanje po dogovoru.

Razpis velja do zasedbe delovnega mesta.

NAŠ PRAVNIK SVETUJE

DELOVNE IZKUŠNJE IN STROKOVNI IZPIT

VPRASANJE: Na šoli imamo tri starejše delavce, ki imajo nepopolno izobrazbo in so brez strokovnega izpita. Upoštevajoč določila samoupravnega spazuma jim pri določanju osebnega dohodka nismo upoštevali delovnih izkušenj. Prizadeti delavci, da imajo pravico do minulega dela, eden med njimi pa že tretji mesec ni dvignil osebnega dohodka in grozi z odpovedjo. Ali je kaka možnost, da jim povečamo dohodek in ali je pravilno, da mu osebni dohodek deponiramo pri SDK?

ODGOVOR: Samoupravni spazum postavlja omejitve, da pripada dodatek zaradi delovnih izkušenj le tistim delavcem, ki imajo več kot pet let vzgojno-izobraževalnega dela in ki so opravili strokovni izpit. Prek tega določila torej ne morete, ne da bi kršili samoupravni spazum. Ostane vam možnost, da povečate osebni dohodek tem

delavcem po 17. členu samoupravnega spazuma, ki določa nagajevanje nadpovprečnih delovnih uspehov posameznih prosvetnih delavcev. Vendar pa boste morali najprej sprejeti merila za ocenjevanje delovnih uspehov posameznih delavcev in ustrezen samoupravni akt.

Vsak delavec v združenem delu ima pravico do osebnega dohodka, ni pa njegova dolžnost, da osebni dohodek sprejme, če tega noče. Zato menimo, da ravnate pravilno, ko njegov osebni dohodek nalagate pri SDK.

T. Š.

OSEBNI DOHODEK ZAČETNIKA

VPRASANJE: Ali je v skladu s samoupravnim spazumom, da se učiteljici začetnici, absolutni PA, odtrguje od predvidene osnove 275 točk kar 45 % zaradi nepopolne izobrazbe in za razne notranje rezerve šole? Kdaj pridobi učitelj pravico do dodatka na podlagi delovnih iz-

kušenj in ali ta dohodek pripada učitelju, ki nima strokovnega izpita? Ali gimnazija kot srednja šola ni enakovredna učiteljišču? Ali se učiteljem, ki so končali gimnazijo, upravičeno šteje, da imajo nepopolno izobrazbo? Vse šole ne vračajo svojim delavcem stroškov za prevoz na delo — ali o tem ni enotnih stališč?

ODGOVOR: Po 8. čl. samoupravnega spazuma o merilih za delitev dohodka in osebnih dohodkov se absolutni PA uvrsti v peto skupino delovnih mest z 275 točkami. Ker pa gre v vašem primeru za manjkajočo stopnjo izobrazbe, je treba upoštevati še 14. in 15. čl. samoupravnega spazuma; tadva določata, da se delavcu, ki nima ustrezne izobrazbe glede na delovno mesto, ki ga zaseda, zmanjša kalkulativen osebni dohodek od 10 do 15 % glede na njegovo uspešnost pri delu. Delavcem brez strokovnega izpita pa se kalkulativen osebni dohodek zmanjša še za 10 %. Osebni

dohodek, izračunan po 8. čl. samoupravnega spazuma, je lahko torej zmanjšan (skupno) največ za 25 %. Vsaki dodatni odtegljaji, kot na primer za rezerve šole, so neutemeljeni, če delavec s tem ne soglaša.

Prosvetni delavec pridobi pravico do dodatka zaradi delovnih izkušenj po petih letih vzgojno-izobraževalnega dela in če je opravil strokovni izpit.

Zakon o osnovni šoli predpisuje izobrazbo, ki jo mora imeti učitelj, upoštevajoč, da gimnazija ne daje učitelju potrebne pedagoške in strokovne izobrazbe; zato v tem pogledu ne more biti enakovredna učiteljišču.

Samoupravni spazum predpisuje delno mesečno povračilo stroškov za prevoz na delo in z dela delavcem, ki se vozijo na delo v kraj službovanja. Zato morajo vse osnovne šole to določilo tudi izvajati, saj se vsako ravnanje podpisnikov samoupravnega spazuma, ki je v nasprotju z določili tega spazuma, šteje za kršitev.

T. Š.

TOVARIŠKO

Neki učitelj si je zgradil hišo, ustvaril družino, že nekaj let pa se vozi službovat v zelo oddaljeno šolo „zunaj svojega bivališča“. Ko je šola v kraju, kjer stanuje, razpisala prosta delovna mesta, je v dobri veri, da bodo njegovi prošnji ugodili, vložil utemeljeno prošnjo. V njej navaja, da kot vozač ne more uspešno opravljati službenih dolžnosti in da delno zane-marja družino. Njegovi prošnji niso ugodili, čeprav šola nima stanovanj. Kdo ve, kdaj bo na omenjeni šoli zopet prazno mesto in kdo ga bo pod krinko razpisa že prej zasedel?

Mar smo še ljudje ali pa smo postali brezčutni mehanizmi? Če govorimo v interesu šole: Kateri učitelj laže in uspešneje

RAZUMEVANJE

opravlja svoje učiteljsko poslanstvo — vozač, ali učitelj, ki živi v svojem šolskem okolju in pozna kraj, ljudi in starše otrok, jim daje pobude ipd. Kako naj vse to dela vozač?

Sami smo krivi, če nam zaradi nerazumevanja, razkolov v kolektivih pogosto najboljši učitelji odhajajo v hvaležnejše službe. Četudi govorimo o samoupravljanju, kolektivnem odločanju, še vedno marsikdaj odločajo simpatije, nadaljujejo se stare težave in trenja, ki jemljejo moralno tudi tistim, ki niso neposredno prizadeti. V takem ozračju pač res ni prijetno opravljati dela, ki je že samo po sebi dovolj težavno.

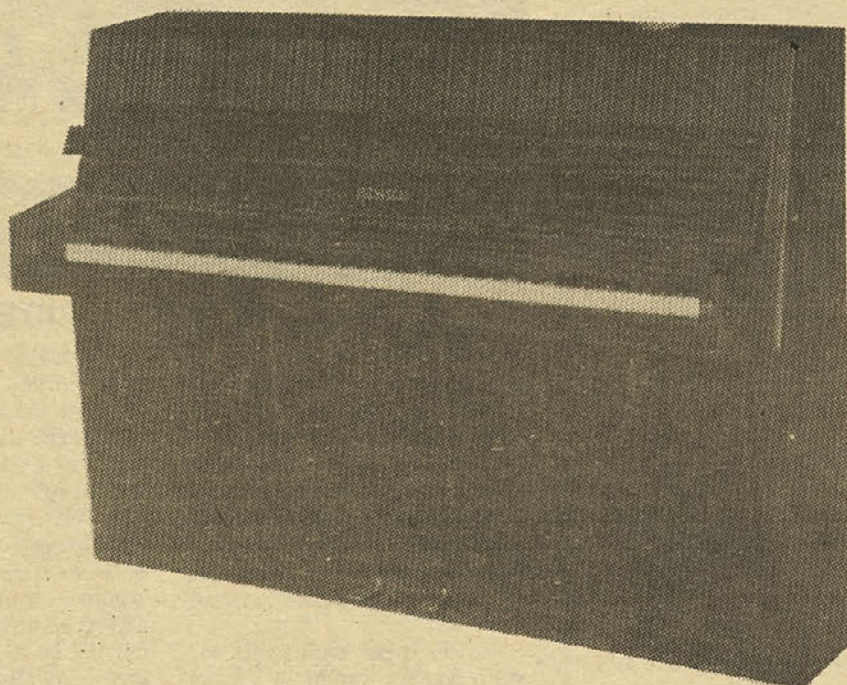
ALFONZ STAJNKO

Razširjajte svoj list!

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE ima na zalogi

PIANINA
znamke "rönisch"
"rönisch-super"

Pianina znamke „Roenisch“ so med najboljšimi inštrumenti za šole. To nam zagotavljajo glasbene šole, priznani uglaševalci in tudi 125-letna tradicija proizvajalca.

Cena pianina „Roenisch — super“:

— v orehovem mat furnirju: 15000,00 din
— v mahagoniju (poliran): 15400,00 din

K naročilu ne pozabite priložiti izjave o oprostitvi prometnega davka.

Naročila sprejema:

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE
Oddelek učil, tel. 310-651
Trubarjeva 27, Ljubljana

TUDI MI GREMO S ČASOM NAPREJ!

Vsakemu našemu naročniku je jasno, da je naročnina 20 din (za ustanove 40 din) za vse leto samo simbolična. Ob naraščajočih cenah pa bomo to simbolično naročnino vendarle simbolično zvišali:

- za posameznike bo od 1. 1. 1974 naročnina 30 din;
- za ustanove pa 55 din.

Pričakujemo, da boste naročnino čimprej poravnali ter rešili svoj časnik zagate v mrtvem času tja do marca, ko bodo sprejeti družbeni proračuni in lahko računamo na subvencije ustanovitelja (Sindikata delavcev družbenih dejavnosti) in soustanoviteljice (izobraževalne skupnosti SR Slovenije).

Z lepimi pozdravi!

Uprava in uredništvo
PROSVETNEGA DELAVCA

?
ŠOLE, ALI IMATE
STANOVANJA
ZA SVOJE
UČITELJE?
PIŠITE NAM!
?

OSNOVNA ŠOLA DOBROVA PRI LJUBLJANI

razpisuje

- učitelja za razredni pouk na podružnični šoli Brezje.
- Nastop službe takoj ali po dogovoru. Z Ljubljano so ugodne avtobusne zveze.

Svet OSNOVNE ŠOLE GORNJI LOGATEC

razpisuje naslednja prosta delovna mesta:

- učitelja za matematiko in fiziko, PRU, P ali absolvent PA ali FF.
- učitelja za razredni pouk — U, U s PA ali absolvent PA za razredni pouk
- učitelja za glasbeni pouk — PRU ali P

Vsa delovna mesta so razpisana za nedoločen čas. Na voljo so samske sobe, v letu 1974 pa tudi družinska stanovanja. Cenjene kandidate prosimo, naj pošljejo svoje prijave s kratkim življenjepisom in dokumentacijo o izobrazbi na svet šole v 15 dneh po objavi.

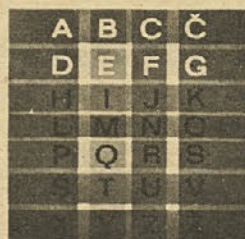
List izdajata republiški odbor Sindikata delavcev družbenih dejavnosti SRS in izobraževalna skupnost SRS — Izhaja štirnajstredno med šolskim letom — Ureja uredniški odbor, odgovorna urednica Neža Maurer, namestnica urednice Marjana Kunej, tehnična urednica Tea Dominko.

Naslov uredništva: Ljubljana, Poljanska 6/1, telefon 315-585. Naslov uprave: Ljubljana, Nazorjeva 1/1, telefon 22-284, poštni predal 355-VII.

Rokopisov in fotografij ne vračamo.

Letna naročnina: 20 din za posameznike, za šole in druge ustanove 40 din — Št. tek. računa: 50101-678-47093.

Tiska ČZP Ljudska pravica. ISSN 0033-1643.

mala splošna
enciklopedija

V MALI SPLOŠNI ENCIKLOPEDIJI, ki je posebej prirejena po beograjski „Mali enciklopediji Prosvete“, so upoštevani najnovejši svetovni in domači podatki s področij:

ASTRONAVTIKE
ASTRONOMIJE
ARHEOLOGIJE
ATOMSKE FIZIKE
BOTANIKE
ETNOGRAFIJE
FILOZOFIJE
GLASBE
GEOGRAFIJE
GOSPODARSTVA
INDUSTRIJE
KEMIJE
KMETIJSTVA
KULTURE
LITERATURE
LIKOVNE
UMETNOSTI
MATEMATIKE
MEDICINE
POLITIKE
PROSVETE
PSIHOLOGIJE
SOCIOLOGIJE
TEHNIKE
TISKARSTVA
UMETNOSTNE
ZGODOVINE
ZOOLOGIJE
ZGODOVINE

in z vseh drugih
znanstvenih
in ustvarjalnih
področij človekove
misli.

Prva knjiga MALE SPLOŠNE
ENCIKLOPEDIJE obsega:

10.485 gesel
1.398 podgesel
54 resumejev

Poleg tega je v knjigi, ki ima 608 strani velikega formata (19 x 27 cm), še:

946 slik
75 risb
24 zemljevidov
6 razpredelnice
16 strani prilog iz botanike

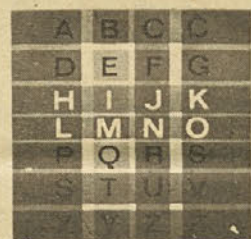
Slovenski avtorji so izvirnik bistveno dopolnili; v slovenski priredbi je več kot 10 % novih gesel in podgesel.

Prva knjiga MALE SPLOŠNE ENCIKLOPEDIJE A — G, natisnjena na najfinjšem brezlesnem papirju, velja 330 din.

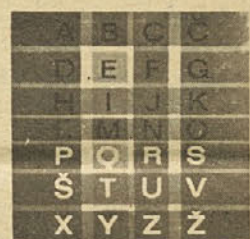
Druga knjiga (H — O) izide jeseni 1974
Tretja knjiga (P — Ž) izide spomladi 1975

državna založba slovenije
sporoča, da je izšla

mala splošna enciklopedija I. A-G

mala splošna
enciklopedija

mala splošna
enciklopedija

Ker je zaradi velikega zanimanja domala vsa izdaja MALE SPLOŠNE ENCIKLOPEDIJE razprodana, razpisuje založba subskripcijo za ponovno izdajo, ki bo predvidoma izšla v celoti do pomladi 1975. **Prednaročniška cena je 990 din** (plačljivo v 11 obrokih po 90 din).

Prvo knjigo MALE SPLOŠNE ENCIKLOPEDIJE dobite v vseh knjigarnah in pri zastopnikih založbe, pismena naročila pa sprejema tudi

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE
Ljubljana, Mestni trg 26

NAROČILNICA

Nepreklicno naročam MALO
SPLOŠNO ENCIKLOPEDIJO v 3
knjigah.

Prednaročniška cena vseh treh
knjig: 990 din.

Naročnino bom poravnal: — takoj
— v 11 mesečnih obrokih po 90
din x

Knjige mi pošiljajte na naslov: —
stalnega bivališča
— na kraj zaposlitve x

x(Neustrezno, prosimo, prečrtajte!)

Kraj in datum: Podpis naročnika:

Naslov naročnika:
Ime in priimek:
Kraj:
Ulica:
Zaposlen pri: